

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

DEĞERLER EĞİTİMİ KAPSAMINDA
ORTAOKUL MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hilal BAŞ SEÇİLMİŞ

Malatya-2023

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

DEĞERLER EĞİTİMİ KAPSAMINDA
ORTAOKUL MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hilal BAŞ SEÇİLMİŞ

Danışman: Doç. Dr. Betül KARAGÖZ DURSUN

Malatya-2023

 İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	KABUL ONAY FORMU	Doküman No	İNÜ-KYS-FRM-142
		Yayın Tarihi	19.08.2019
		Revizyon No	
		Revizyon Tarihi	
		Sayfa No	

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Değerler Eğitimi Kapsamında Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının
Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Betül KARAGÖZ DURSUN

HAZIRLAYAN
Hilal BAŞ SEÇİLMİŞ

Jürimiz tarafından 30/11/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez **oybirliği** ile başarılı bulunarak Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

İmza

1. Prof. Cemal YURGA

.....

2 Doç. Dr. Betül KARAGÖZ DURSUN

.....

3. Doç. Dr. Zeynep YADİGAROĞLU

.....

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../.../20... tarih ve 20.../..... sayılı kararıyla da uygun görülmüştür.

Doç. Dr. Eyüp İZCİ
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Betül KARAGÖZ DURSUN danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak savunduğum “Değerler Eğitimi Kapsamında Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi” başlıklı tezimde bilimsel ve etik kurallara aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım tüm yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun şekilde gösterilenlerden oluştuğunu beyan eder ve bunu onurumla doğrularım.

Hilal BAŞ SEÇİLMİŞ

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bana her daim güvenen, yapabileceğime inanan, beni bu araştırmaya yönlendiren ve araştırmam boyunca akademik bilgi birikimini ve zamanını benimle paylaşan çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Betül KARAGÖZ DURSUN'a saygı, sevgi ve teşekkürlerimi içtenlikle sunarım.

Tez savunma jürimde bulunup desteklerini benden esirgemeyen kıymetli hocalarım Prof. Cemal YURGA ve Doç. Dr. Zeynep YADİGAROĞLU'na teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca her zaman yanımda olup beni yüreklendiren bana hep destek olan eşim Mehmet Kutay SEÇİLMİŞ'e ve her daim manevi desteğini yanımda hissettiğim kardeşim Hüseyin BAŞ'a teşekkür ederim.

Son olarak emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim, evlatları olmaktan her daim gurur duyduğum annem Günay BAŞ'a ve babam Muammer BAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Hilal BAŞ SEÇİLMİŞ

ÖZET

DEĞERLER EĞİTİMİ KAPSAMINDA ORTAOKUL MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

BAŞ SEÇİLMİŞ, Hilal
Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Betül KARAGÖZ DURSUN
Kasım-2023, x + 95 sayfa

Bu araştırma, ortaokul (5-8.sınıflar) müzik dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın amacı, ortaokul müzik dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından ele alınıp, bu değerlerin program üzerindeki etkilerini incelemektir. Müzik dersi öğretim programı incelendiğinde, kök değerlerin adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olduğu görülmektedir. Araştırma, bu değerlerin müzik öğretim programında yer alan kazanımlar aracılığı ile bireylere aktarılması konusunda önem taşımaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada incelenen durum ortaokul müzik dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından incelenmesidir. Bu doğrultuda ortaokul müzik öğretim programında yer alan kök değerler, değerler eğitimi açısından değerlendirilmiş nitel olarak sorgulanıp derinlemesine incelenmiştir. Bu çalışmalarda genelde kullanılan veri toplama şekli görüşmelerdir. Bununla birlikte araştırmanın ana problemine ve alt problemlerine cevap aranmıştır. Araştırmada müzik öğretim programına, programın içerdiği kazanımlara ve programda yer alan 10 kök değere dair inceleme yapmak amacıyla öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmen görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile belirlenmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda elde edilen bulgular doğrultusunda çalışmaya çeşitli öneriler ve yorumlar getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Değerler Eğitimi, Öğretim Programı.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE MIDDLE SCHOOL MUSIC COURSE TEACHING PROGRAM WITHIN THE SCOPE OF VALUES EDUCATION IN TERMS OF TEACHER OPINIONS

BAS SECILMIS, Hılal

M.Sc., İnönü University, Institute of Educational Sciences

Music Education Department

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Betül KARAGÖZ DURSUN

November -2023, x + 95 pages

This research was conducted to examine the secondary school (5th-8th grades) music course curriculum in terms of values education. The aim of the research is to examine the secondary school music course curriculum in terms of values education and to examine the effects of these values on the program. When the music course curriculum is examined, it is seen that the root values are justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism and helpfulness. The research is important in transferring these values to individuals through the achievements in the music curriculum. The research was determined as a case study, one of the qualitative research designs. The situation examined in this research is the examination of the secondary school music course curriculum in terms of values education. In this regard, the root values in the secondary school music curriculum were evaluated in terms of values education, questioned qualitatively and examined in depth. The method of data collection generally used in these studies is interviews. In addition, answers to the main problem and sub-problems of the research were sought. In the research, teachers' opinions were consulted in order to examine the music curriculum, the achievements of the program and the 10 root values in the program. Teacher opinions were determined with a semi-structured interview form. The data obtained from the interviews were evaluated with content analysis. Various suggestions and comments were made for the study in line with the findings obtained at the end of the research.

Keywords: Music Education, Values Education, Curriculum

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Alt Problemler	3
1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	5
BÖLÜM II	6
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Eğitim	6
2.2. Müzik Eğitimi	7
2.3. Eğitim ve Öğretim Programları	8
2.4. Öğretim Programlarının Amaçları	9
2.5. Müzik Dersi Öğretim Programı	10
2.5.1. Müzik Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları	11
2.6. Geçmişten Günümüze Genel Müzik Öğretim Programları	12
2.6.1. Geçmişten Günümüze Ortaokul Müzik Öğretim Programları	14
2.6.1.1. 1930 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	14
2.6.1.2. 1931 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	15
2.6.1.3. 1938 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	16
2.6.1.4. 1949 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	17
2.6.1.5. 1971 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	18
2.6.1.6. 1986 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	19
2.6.1.7. 1994 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	20
2.6.1.8. 2006 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	22

2.6.1.9. 2017 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	23
2.6.1.10. 2018 Ortaokul Müzik Öğretim Programı	25
2.7. Değer ve Değerler Eğitimi.....	27
2.7.1. Değerler Eğitiminin Önemi.....	34
2.7.2. Değer Sınıflandırmalarının İncelenmesi	35
2.7.3. Çeşitli Ortamlarda Değerler Eğitimi	38
2.7.3.1. Ailede Değerler Eğitimi.....	38
2.7.3.2. Okulda Değerler Eğitimi	39
2.7.3.3. Çevrede Değerler Eğitimi.....	40
2.7.4. Değerler ve Öğretmenler	40
2.7.5. Müzik Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	42
2.8. İlgili Araştırmalar.....	47
BÖLÜM 3	50
3. YÖNTEM	50
3.1. Araştırmanın Modeli	50
3.2. Veri Toplama Teknikleri.....	51
3.3. Verilerin Analizi	51
BÖLÜM 4	52
4. BULGULAR VE YORUM	52
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	52
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	58
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	61
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	66
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	70
4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	75
4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	77
BÖLÜM 5	81
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	81
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	81
5.2. Öneriler.....	83
KAYNAKLAR	84
EKLER.....	91
EK-1. ETİK KURUL ONAYI	92
EK-2. UZMAN GÖRÜŞÜ ALMA FORMU ÖRNEĞİ	93
EK-3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU	94

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Spranger Değer Sınıflaması	35
Tablo 2. Rokeach Değer Sınıflaması.....	36
Tablo 3. Scwartz Değer Sınıflaması.....	37
Tablo 4. Nelson Değer Sınıflaması	38
Tablo 5. Ortaokul 5. 6. 7. ve 8. Sınıflar İçin Belirlenen Öğrenme Alanları ve Kazanım Sayıları.....	43
Tablo 6. Ortaokul 5. Sınıf Müzik Dersi Kazanımları.....	44
Tablo 7. Ortaokul 6. Sınıf Müzik Dersi Kazanımları.....	45
Tablo 8. Ortaokul 7. Sınıf Müzik Dersi Kazanımları.....	46
Tablo 9. Ortaokul 8. Sınıf Müzik Dersi Kazanımları.....	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Kazandırılması Gereken Değerler Temasına Ait Kodlar	53
Şekil 2. Mevcut Kök Değerlerin Yeterliği Temasına Ait Kodlar	59
Şekil 3. Ağırlık Verilmesi Gereken Değerler Temasına Ait Kodlar	62
Şekil 4. Değerler ve Değerler Eğitime Ayrılan Süre Temasına Ait Kodlar	67
Şekil 5. Değer Kalıcılığının Sağlanması Temasına Ait Kodlar	71
Şekil 6. Kazanımlar ve Değerler Arasındaki Tutarlık Temasına Ait Kodlar	75
Şekil 7. Kazanımlar Aracılığıyla Edinilen Değerler ve Öğrenci Başarısına Etkisi Temasına Ait Kodlar	78

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TCMV: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti

TDK: Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Etik bir kavram olan değer, insan hayatında hem bireysel hem toplumsal bir öneme sahiptir. Değerler toplumsal ilişkileri belirleyen ve onları yeniden inşa ederek sosyokültürel dünyamızı anlamlandırmaya yarayan önemli sosyolojik olgulardan birisidir (Topçuoğlu ve Aksan, 2019: 2243). Kuşaktan kuşağa aktarılan değerler, bireyin toplum içerisindeki davranışlarını ve toplumun bireye karşı davranışlarını içerisinde barındırmaktadır. Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder (MEB, 2018:4). Değerler, toplumu oluşturan bireylere, nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini ve kısaca nasıl yaşanılması gerektiğini belirtir. Eğitim kurumlarının genel hedefleri incelendiğinde birçoğunun vatansever olma, temiz olma, sağlığına dikkat etme, düzenli olma, adil olma, yaratıcı olma, girişimci olma gibi birçok değer içerdiği görülmektedir (Akbaş, 2008:10). Buradan hareketle değerlerin, bireylerin yaşamında olmazsa olmaz bir yere sahip olduğu söylenebilir. Öyle ki güçlü bir toplum için, sağlam değerlere ihtiyaç vardır.

Değerlerin, benimsenmiş kültürel bir miras olarak görülmesi ve bu şekilde içselleştirilmesi değerler eğitimi ile mümkündür. Değer, bireyi değerli kılan, sahip olduğu üstün özellikler ve donanımlardır. Bireylerin sahip oldukları değerler gelecekteki kişiliklerini, bakış açılarını, eylemlerini, hatta yaşamlarını belirleyecek etkenler olduğu için, kişinin belli başlı değerlerin farkına varması, yeni değerler edinmesi; bütün bu değerleri kişiliğinin temel taşları haline getirerek davranışa dönüştürmesi önemlidir. Hemen hemen ömür boyu süregelen bu kazana/kazandırma süreçleri “değerler eğitimi” olarak tanımlanmaktadır (Yaman, 2014:18). Karagöz’e göre (2013) Değerler eğitimi, değerlerin bireylere eğitim kurumlarında, planlı ve programlı etkinlikler yoluyla

kazandırılması sürecidir. Bu tanımdan yola çıkarak değerler eğitiminin, mevcut eğitim sisteminde öğretim programı ile uyumlu bir şekilde aktarıldığı düşünülebilir. Değerler eğitiminde insanın değerlerinin yaşantı ve eylemlerle bağlantılı olup kişinin ilişkilerinde belirleyici bir rol oynadığı; böylece de sevgi, saygı, dürüstlük, güven, özgürlük, doğruluk gibi etik değerlerin korunduğu kişi yaşantı ve eylemlerinin değerli kişi yaşantı ve eylemleri haline geleceği irdelenip, her koşulda değerlerin bilgisini de hesaba katarak eylemde bulunmanın önemi vurgulanır (Akt. Kasapoğlu, 2013: 98). Değerler eğitiminin amacı, bütün insanlığın ortaklaşa sahip olduğu evrensel değerlere vurgu yaparak iyi karakter örnekleri sergileyen, ahlâkî değerlere sahip, sorumluluk duygusu içinde hareket eden vatandaşlar ortaya çıkarmaktır. Bu bakımdan, değerler eğitimi bireylerde; saygı, sevgi, sorumluluk, erdem, cesaret, inanç, azim, adalet ve bireysel disiplin gibi çok önemli ahlâkî ve medeni değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır (Altan, 2011:55).

1.1. Problem Durumu

Değerler eğitimi, eğitim kurumlarında tüm programlar için belli bir müfredat dâhilinde çeşitli etkinlikler yolu ile öğrencilere kazanımlar aracılığı ile aktarılabilmektedir. Müzik eğitiminde değerler önemli bir yer tutmaktadır. Değerlerin aktarımı birçok etkinlik ile gerçekleştirilebilmektedir. Önceden belirlenen amaçlar ve hedefler doğrultusunda seçilecek olan değer içerikli okul şarkıları, değerlerin kazanımında etkili bir araç olarak kullanılabilir (Karagöz, 2013:26).

Milli Eğitim Bakanlığı ortaokul müzik öğretim programında yer alan “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik” değerlerine bakıldığında, program kazanımlarında bu değerler ile paralellik gösteren kazanımlar yer almaktadır. Bu kazanımlara “Milli, dini ve manevi günler ile ilgili müzikler dinler.” ve “İstiklal Marşı’nın tarihsel sürecini milli ve manevi değerlerle ilişkilendirir.” örnekleri verilebilir. Değerler okullarda bir ders olarak değil, hayatın ayrılmaz bir parçası ve toplumsal bir ihtiyaç olarak, öğrencilere yaşantıları boyunca benimsenecek şekilde aktarılmalıdır. Müzik dersi kapsamında bu değerler birçok etkinlik, şarkı ve kazanımlar sayesinde öğrencilere onları içselleştirecekleri şekilde verilmektedir. Buradan yola çıkarak değerler eğitimi temelinde, önceden belirlenen amaç

ve hedefler doğrultusunda hazırlanmış bir öğretim programı ve bu programın uygulayıcısı olan öğretmenler ile öğrencilerin ve dolayısıyla toplumun şekillenmesinde önemli bir rol oynayan değerler eğitimi etkili bir şekilde okullarda verilebilir düşüncesinden hareketle yapılan bu çalışmanın ana problem cümlesi “Değerler eğitimi kapsamında ortaokul müzik dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

1.2. Alt Problemler

Araştırmada ana problem cümlesiyle birlikte aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Müzik dersi öğretim programında öğrencilere hangi değerlerin kazandırılması gerektiği konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Müzik dersi öğretim programında yer alan mevcut 10 kök değerın yeterliği konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Müzik dersi öğretim programında ağırlık verilmesi gereken değerlere ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
4. Müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımlarda değerlere yeteri kadar yer verilip verilmediğine ve müzik derslerinde değerler eğitimi üzerinde yeteri kadar durulup durulmadığına yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
5. Programda kazanımlar aracılığıyla edinilen değerlerin kalıcılığına yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
6. Müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımlar ile programda yer alan değerlerin tutarlılığı konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?
7. Müzik derslerinde programda yer alan kazanımlar aracılığıyla edinilen değerlerin öğrenci başarısı üzerinde etkisine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, ortaokul müzik dersi öğretim programının değerler eğitimi kapsamında ele alınıp programa yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Müzik dersi öğretim programı da dâhil tüm derslerin öğretim programlarında yer alan kazanımların, değerler eğitiminin önemi açısından ayrı bir boyutu bulunmaktadır. Eğitimin temellerinde biri fertlerin topluma uyumlu hale getirilmesidir. Fertlerin topluma uyum sağlamaları da toplum tarafından kabul gören değerlerin içselleştirilerek hayata aktarılmasıyla sağlanabilir. Bu noktada, okullar bireylere değer kazandırmada büyük önem taşımaktadır. Okullarda değerlerin öğretimi branşlara, o branşların öğretim programına ve kazanımlarına göre farklılık gösterebilmektedir. Müzik dersi öğretim programı incelendiğinde, kök değerlerin adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olduğu görülmektedir. Araştırma, bu değerlerin müzik öğretim programında yer alan kazanımlar aracılığı ile bireylere aktarılması konusunda önem taşımaktadır. Aynı zamanda, yapılan literatür taramasında ortaokul müzik dersi öğretim programının değerler eğitimi kapsamında incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda araştırmanın özgün bir yapısı olması sebebiyle alana katkı sağlayabileceği düşünülmekte ve araştırma bu yönü ile önemli görülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırma kapsamında görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin veri toplama araçlarına gerçek ve samimi cevaplar verdiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma; araştırmaya dâhil olan öğretmenler ve ortaokul müzik dersi öğretim programı ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Müzik Eğitimi: Temelde bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir (Uçan, 2005).

Değerler Eğitimi: Değerlerin bireylere eğitim kurumlarında, planlı ve programlı etkinlikler yoluyla kazandırılması sürecidir (Karagöz, 2013).

Öğretim Programı: Eğitimin genel amaçları doğrultusunda dersin genel amaçlarını, müfredatı ve kazanımları belirleyen sistem bütünüdür (Arı, 2017).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim

Eğitim, bireylerin yaşamları boyunca kendilerine katkı sağlamak amacıyla istendik bir şekilde ortaya çıkan kalıcı davranış değişiklikleri olarak bilinmektedir.

Çelikkaya'ya göre (1991: 74) eğitim bir yönlenme ve yönlendirme sürecidir ve bu tanıma ek olarak şöyle bir genelleme yapmaktadır: “Her eğitim bir yönlendirmedir ama her yönlendirme mutlaka bir eğitim demek değildir.”

Sönmez (2010) eğitimi “eğitim fiziksel uyarımlar sonucu, beyinde istendik biyokimyasal değişiklikler oluşturma süreci olarak tanımlanabilir” şeklinde tanımlamıştır.

Özkan (2006) ise eğitimi bireylerin belli amaç ve hedefler doğrultusunda yetiştirilmesi olarak ifade etmiştir.

Tezcan'ın (1985) tanımına göre eğitim, kişiliği geliştiren, ona gerekli bilgi ve beceriler kazandırarak onu hayata hazırlayan ve bireyde kalıcı davranışlar meydana getiren bir süreçtir.

Yukarıdaki tanımlara bakıldığında eğitimin birden çok tanımı olduğu görülmektedir. Bu tanımlardan hareketle genel bir tanımlamadan söz edilecek olur ise kalıcı bir davranış değişikliği olduğu ve amacının da sağlıklı, faydalı ve verimli gençler yetiştirmek olduğu söylenebilir. Eğitim, her bireyin doğuştan itibaren edinmesi gereken ve bireyin kendisinde belirli davranışlar oluşturan bir bütündür.

2.2. Müzik Eğitimi

İnsanlar duygularını, düşüncelerini ifade ederken sanatın pek çok dalını kullanabilmektedirler. Bunlar resim, edebiyat, müzik tiyatro gibi örnek sanat dalları ile çoğaltılabilir. Müzik, duygu ve düşünceleri seslerle ifade edebilme sanatıdır.

Müzik eğitimi, sanat eğitiminin en önemli dallarından birisidir. Otacıoğlu (2005:1), müzik eğitiminin toplumların kültürel yapısını etkilediğini, bu sebeple de müzik eğitiminin son derece doğru ve iyi bir şekilde verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Uçan'a göre (2018:11) müzik eğitimi toplumları biçimlendirir, şekillendirir, yönlendirir, geliştirir ve yetkinleştirir niteliktedir. Müzik eğitimi ile bireylerin daha özgüvenli, yaratıcı ve üretken olmaları beklenir. Evrensel bir değere ve yere sahip olan müziğin, eğitimsel boyutu ile de bireyleri kendilerine ve çevrelerine karşı faydalı bir sürece taşıdığı söylenebilir.

Uçan (2018:33) müzik eğitiminin öğrenci merkezli bir uygulama olduğunu belirterek, müzik eğitimi aracılığıyla birey ve toplum arasında kültürel bir bağ olduğunu belirtmektedir. Müzik eğitiminin sağlamış olduğu bu bağ ile de gerek birey gerekse toplumun müziksel anlamda daha etkili ve verimli olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Müzik eğitiminin kültürel boyutunun yanında ayrıca bilişsel ve duyuşsal boyutları da bulunmaktadır. Çilden (2001:31), müzik eğitiminin kişilik, sosyal ve duygusal yönlerinin de bulunduğunu ve müzik öğretmenlerinin müzik eğitimi sürecinde bunları değerlendirdiğini belirtmektedir. Buradan hareketle müzik eğitiminin çok yönlü bir sanat eğitimi dalı olduğu çıkarımında bulunulabilir.

Müzik eğitimi kendi içerisinde ait olduğu kitle bakımından çeşitli alt dallara ayrılmaktadır. Bunlar; genel müzik eğitimi, özengen müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimi olarak üç ayrı başlık halinde birbirinden farklı kitlelere hitap etmektedir.

Genel müzik eğitimi tüm insanlara hitap eden bir müzik eğitimi türüdür. İnsanların yaşı, kültürü, bilgisi önemsiz olup tüm insanlara yöneliktir. Uçan'a göre (2018:35) genel müzik eğitimi, genel eğitimin ve insan yaşamının çok önemli bir boyutu ve vazgeçilmezidir. Genel müzik eğitiminin en önemli işlevlerinden biri uygun görülen bireyleri özengen müzik eğitimine yönlendirmektir (Uçan, 2018:35).

Özengen müzik eğitiminde ise, genel müzik eğitiminde olduğu gibi bir zorunluluk hali bulunmamaktadır. Daha çok müziğe ilgili ve yatkınlığı olan bireyler tarafından kendi istekleri doğrultusunda tercih edilmektedir. Okullarda eğitsel kol çalışmaları, kulüp çalışmaları kapsamında yapılan etkinliklerin öğrenciler tarafından özengence (amatörce) kendi istekleri halinde gerçekleştirilmesi bu müzik eğitimi için doğru bir örnek olacaktır (Uçan, 2018:35).

Mesleki müzik eğitimi, müziğin dallarını mesleki olarak, bunu bir iş olarak seçen ve belli bir düzeyde yetenekleri olan kişilerin içinde bulunduğu müzik eğitimi türüdür. Kişiler belli bir standartın üzerinde yeteneklere sahiptir. Mesleki müzik eğitimi içinde yer alan bireyler daha çok bilgili, bilinçli, kurallı, araştırıp uygulamalı, eğitilmiş ve teknik donanımlara sahip bireylerdir (Uçan, 2018:36).

2.3. Eğitim ve Öğretim Programları

Eğitim programı, bireylerde istendik yönde davranış değişiklikleri oluşturmak amacıyla hazırlanan etkinliklerin tümünü kapsayan bir plandır. Okullardaki tüm etkinlikler bu plana göre hazırlanır (Erden, 2011:19). Başka bir ifadeyle eğitim programı, milli eğitimin ve eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleşmesine yönelik, öğrenciler için tasarlanan faaliyetlerdir. Bu faaliyetler genellikle eğitsel, sanatsal, gezi, sağlık, spor, rehberlik ve kültürel faaliyetlerdir. Tüm bu faaliyetler eğitim programlarının içerisinde yer almaktadır (Küçükahmet, 2008:9). Eğitim ve öğretimin verimli bir şekilde devam edebilmesi için eğitim programlarının ulaşılması istenen hedeflere uygun bir şekilde hazırlanması gerekir.

Öğretim programı belli bilgi kümelerinden oluşur. Eğitim programının hedefleri doğrultusunda bilgi ve becerinin planlı bir şekilde kazandırılmasına yönelik bir programdır (Küçükahmet:2008:9). Demirel'e göre ise (2011:6) Öğretim programı, okul içi veya okul dışında bir dersin öğretimi için uygulanan tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar topluluğudur.

2.4. Öğretim Programlarının Amaçları

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak (MEB, 2018).

2.5. Müzik Dersi Öğretim Programı

Eğitimin her alanında, temelde bilgiyi, birikimi ve değerleri doğrudan geleceğe taşımak yer almaktadır ve tüm bunları geleceğe taşımak için eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu programların, modern eğitim programı olabilmesi için eğitim programlarının içinde bulunulan zamanın şartlarına uygun ve toplumsal gereksinimlere cevap verebilecek şekilde hazırlanması gerekir (Canbay, 2007:3). Müzik öğretim programları, öğrencilerde teorik ve performans boyutları ile müziksel davranış, müziksel bilinç veya müziksel davranış değişikliği içeren kazanımların oluşabilmesi amacıyla hazırlanır (Çeçen, 2019:8).

Müzik dersi öğretim programının özel amaçları arasında müzik ile estetik yönü geliştirmek, duygu ve düşünceleri müzik aracılığıyla rahatça ifade edebilmek, marşlarımızı anlamına ve önemine uygun şekilde seslendirmeyi sağlamak, müziksel algı ve bilgileri geliştirmek ve aynı zamanda müzik yoluyla zihinsel becerilerin gelişimini sağlamak, farklı kültürlere ait müziksel ve kültürel öğeleri tanımak ve değerlerimizi müzik yoluyla öğrenip, o değerlere ait duyguları geliştirmek yer almaktadır.

Program, çeşitli etkinliklerle öğrencilerin müziksel öğrenmelerini ya da müziksel davranış değişikliklerini geliştirmeye ve aynı zamanda onların özgüvenli, sosyal, paylaşımcı, iletişim yönleri kuvvetli birer birey olarak yetişmelerini amaçlar. Bu açıdan da müzik öğretim programı; genel anlamıyla müzikle ilgili yönetmelik ve yönergeler gibi çeşitli alt programları içerir ve bu alt programlar sayesinde de çok yönlü, çok boyutlu, geniş ve kapsamlıdır (Güven, 2019:15)

Müzik öğretim programının belirli alt başlıkları bulunmaktadır. Bunlar (Uçan, 1994: 55);

1. Müzik dersi programı,
2. Müzik dersi öğretim programı,
3. Müzik dersi ile ilgili alan dışı çalışmalar, eğitsel kol ve kurs etkinlikleri,
4. Toplu ve kişisel faaliyet programları,
5. Müzik dersi ile ilgili kılavuzlama ve danışma programları,

6. Müzik dersi ile ilgili işleyiş ve yönetim programları,

7. Müzik dersi ile ilgili destekleyici hizmet programları.

“Müzik öğretim programı “Amaçlar/Hedefler/Kazanımlar, Hedef Davranışlar, İçerik/Konular, Öğretme ve Öğrenme Durumları, Ölçme Durumları ve Değerlendirme İşlemleri” şeklindeki bu altı ögeden oluşmaktadır” (Güven, 2019: 17).

Amaçlar/Hedefler/Kazanımlar; müzik dersinde öğrencilere kazandırılması planlanan sözel veya davranışsal özellikleri kapsar.

Hedef Davranışlar; öğrencilerde gelişen tüm müziksel davranışların, ulaşılabilecek kazanımların öğrenci davranışlarına dönüştürülmesi ile ortaya çıkan davranışlardır.

İçerik/Konular; ulaşılabilecek beklenen hedefler ile tutarlı olması gereken ve ders sürecinde öğrenciye kazandırılan bilgilerdir.

Öğretme ve Öğrenme Durumları; müzik dersi öğretim sürecinde öğrencilerin belirlenen hedeflere ulaşabilmeleri için sağlanan imkanlar ve etkinlikler bütünüdür.

Ölçme Durumları; öğrencilerin belirlenen hedeflerin ne kadarını kazandığını, nerede eksik kaldığını, hangi noktalarda güçlük çektiğini analiz edebilmek amacıyla hazırlanan ölçme etkinlikleridir.

Değerlendirme İşlemleri; Ölçme etkinlikleri sonucunda öğrenci, öğrenme, ders ve programın değerlendirilmesi sürecidir.

2.5.1. Müzik Dersi Öğretim Programı’nın Özel Amaçları

Müzik Dersi Öğretim Programı’nın amacı öğrencilerin;

Müzik yoluyla estetik yönünü geliştirmek,

Duygu, düşünce ve deneyimlerini müzik yoluyla ifade etmelerine imkân sağlamak,

Yaratıcılığını ve yeteneğini müzik yoluyla geliştirmek,

Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası müzik türlerini tanıyarak farklı kültürlerle ait öğeleri zenginlik olarak algılamasını sağlamak,

Müzik aracılığıyla zihinsel becerilerinin gelişimini sağlamak,

Müzik yoluyla bireysel ve toplumsal ilişkilerini geliştirmek,

Müzik ile ilgili çalışmalarda bilişim teknolojilerinden yararlanmalarını sağlamak,

Bireysel ve toplu olarak nitelikli farklı türlerde şarkı dinleme ve söyleme etkinliklerine katılımlarını sağlamak,

Müziksel algı ve bilgilerini geliştirmek,

İstiklâl Marşı başta olmak üzere marşlarımızı özüne uygun olarak seslendirmelerini sağlamak,

Müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmek,

Millî birliğimizi, bütünlüğümüzü pekiştiren ve dünya ile bütünleşmemizi kolaylaştıran müzik kültürü ve birikimine sahip olmalarını sağlamak,

Atatürk'ün Türk müziğinin gelişmesine ilişkin görüşlerini kavramak amaçlarına ulaşmalarının sağlanmasıdır (MEB, 2018:8).

2.6. Geçmişten Günümüze Genel Müzik Öğretim Programları

Cumhuriyet'in ilanından sonra müzik eğitimi, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olmak üzere öğretim programlarında yer almıştır. Müzik eğitimiyle ilgili olarak gerçekleştirilen başlıca düzenlemeler şu şekildedir: Tevhîd- Tedrisat Kanunu (Öğretimi Birleştirme Yasası) (1924), Birinci Heyet-i İlmiye (1923) ve İkinci Heyet-i İlmiye (1926'dan itibaren), Sanayi-i Nefise Encümeni kararları (1926), Millî Musiki ve Temsil Akademisi Kanunu (1934), Devlet Konservatuvarı Kanunu (1940), Millî Eğitim Şûrası kararları (1939'dan itibaren), Köy Enstitüleri ile ilgili 3803 Sayılı Yasa (1940) ve 4274 Sayılı Yasa (1942) Millî Eğitim Temel Kanunu (1973), Yükseköğretim Kanunu (1981), 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (1982) ve onun yerini alın 2809 Sayılı Yasa (1983), 4306 Sayılı Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Kanunu (1997) (Uçan, 2018: 550).

Okul öncesi genel müzik eğitimine 1920 ile 1950 yılları arasında belirli zaman ve çevrelerde yer verilmiştir. 1960'lı yıllarda tekrar önemsenmiş ve 1970'lerde yaygınlaşmaya başlamıştır. 1980'lerde yeni yaklaşımlarla devam edilmiş, 1990'lı yıllarda ise çağdaş yaklaşımlarla hızlı bir şekilde ilerlemeye devam etmiştir (Uçan, 2018: 552). İlköğretim birinci kademedede genel müzik eğitimi; 1924, 1926, 1927, 1930, 1936, 1948, 1968, 1994 yıllarındaki programlara göre şekillenmiştir. 1948 yılında kent ile köy programlarının birleşmesiyle köy ilkokullarında ders olarak okutulmaya başlanmıştır. İlköğretim ikinci kademedede genel müzik eğitiminde müzik dersi sürekli ve zorunlu bir ders olarak programlarda yer almıştır. 1994 öğretim programı uzun aralıklarla yapılan çalışmalar sonucunda 1994 yılında tamamlanmış 1995 yılında ise yürürlüğe girmiştir (Uçan, 2018: 552).

1924 yılında ilkokullarda genel müzik eğitimi kapsamında verilen “Gına” dersinin adı değiştirilmiş ve “Musiki” olmuştur. Bu isim ile müzik dersi yalnızca şarkı değil aynı zamanda çalgı, çalma faaliyetlerini de için alan kapsamlı bir ders haline gelmiştir. Programda ilk üç sınıfta haftada ikişer, dördüncü ve beşinci sınıflarda ise birer saat müzik dersine yer verilmiştir (Uçan, 2018: 552).

İlköğretimin ikinci kademesini oluşturan ortaokullarda genel müzik eğitimi; 1924, 1926, 1938, 1949, 1971, 1985 ve 1994 yıllarında hazırlanan programlara göre yürütülmüştür. Bu programlarda müzik dersi zorunlu bir ders olarak yer almıştır ve her sınıfta haftada bir saat müzik dersi yer almıştır (Uçan, 2018: 553).

Ortaöğretimde genel lise programında müzik dersi 1924 yılında öğretim süresinin indirilmesiyle birlikte kaldırılmıştır. Fakat 1949 yılında tekrar programa dahil edilmiştir. 1952-1974 yılları arasında zorunlu seçmeli, 1974-1978 yılları arasında seçmeli, 1978 yılından itibaren ise yeniden zorunlu seçmeli olmuştur. Meslek liseleri il teknik liselerin programlarında müzik dersine hiç yer verilmemiştir (Uçan, 2018: 554).

Yükseköğretim’de genel müzik eğitimi 1930’lu yıllarda Gazi Terbiye Enstitüsü’nde Musiki İlimleri dersinde verilmekte idi. Daha sonralarda 1960’lı yıllarda bazı yüksekokullarda, 1970’li yıllarda ise bazı üniversitelerde seçimlik bir ders olarak müzik dersleri verilmeye başlanmıştır. 1980’li yıllarda ise tüm üniversitelerde Müzik dersi güzel sanat dallarından biri olarak zorunlu seçmeli ders halinde programlarda yer almaya başlamıştır. (Uçan, 2018: 554)

2.6.1. Geçmişten Günümüze Ortaokul Müzik Öğretim Programları

Ortaokul müzik eğitimi ile ilgili yapılan programlar ilk olarak 1924 yılı öğretim bu programıyla başlamıştır.

Biber (1986), 1924 öğretim programının yalnızca üç sene uygulandığını, 1927 programında değişikliklere gidildiğini, 1928 yılında yeni harflerin kabulü ile müzik dersleri de dahil esas değişimlerin 1932 yılında olduğunu belirtmiştir (Biber, 1986: 9)

2.6.1.1. 1930 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

Programda haftalık ders saatleri ve işlenecek konular liste şeklinde verilmiştir. Bu programda genel amaçlar ve özel amaçlar gibi ifadeler bulunmamaktadır. Programın içeriğine bakıldığında;

Orta 1’de solfej, porte, notalar, anahtar çeşitleri, diyezli bemollü sesler, iki dörtlük, dört dörtlük, bir dörtlük, sekizlik, otuz ikilik, senkop, armonik ses gibi konulara yer verilmiştir (Aksu, 2018: 72).

Orta 2’de müziğin tanımı, nazariyat, usul, ritim, basit usuller, aralıklar, tam ses, yarım ses, gamlar, disonans sesler, majör-minör tonlar, müziği türleri gibi konulara yer verilmiştir (Aksu, 2018: 72).

Orta 3’de hız terimleri, çarpma, akor, nazikâne, armoni tanımları, üç ve dört sesli akorlar, temel ve çevrim akorlar, karar, tam karar, yarım karar, modülasyon gibi konulara yer verilmiştir (Aksu, 2018: 72).

Bakıldığında uygulanan bu programının çok kapsamlı ve zor konular içerdiği, ağırlıklı olarak ise batı müziği ve müzik kültürüne yönelik konulara sahip olduğu söylenebilir.

1930 ortaokul müzik öğretim programında ölçme değerlendirme bilgisi bulunmamaktadır.

2.6.1.2. 1931 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

1931 öğretim programı 1930 öğretim programına göre daha kapsamlı ve daha detaylıdır. Programın amacı T.C.M.V. Ortamektep Müfredat Programına göre şu şekildedir: “Orta tahsil mekteplerinde musiki tedrisatının (eğitiminin) gayesi: talebinin kulağını, sesini, zevkini ve ritim hissini terbiye etmek suretiyle onu, teganni ettiği (söylediği) veya dinlediği musiki eserlerden lezzet alacak, hiçbir sazın yardımına muhtaç olmadan kolay bir musiki parçasını okuyabilecek ve toplu tegannilere (söylemelere) iştirak edebilecek bir hale getirmek. Bu gayeye varmak için muhtelif (çeşitli) vasıtalar, gayet ağır bir tedrice (yavaş yavaş ilerleyiş tabi tutulan ve musiki seviyesine göre mütemadiyen (sürekli) değişebilen küçük ve hususi (özel) temrinlere (alıştırmalara) müracaat edilir. Bu vasıta ve temrinlerin (alıştırmaların) ne oldukları ve nasıl kullanılacakları ilerde izah edilmiştir. (Akt. Aksu, 2018: 74).

Buradan hareketle programın amaçlarında müzikten zevk alma, müziği sevmek, bireysel ve toplu söyleyebilme becerisi kazanma, sağlam bir müziksel işitme başlığı altında ritmik ve ezgisel işitme becerisi oluşturma olduğu söylenebilir.

Programın içeriğinde;

Orta 1’de porte, notaların porte üzerindeki yeri ve isimleri, sol anahtarı, ikilik, dörtlük, sekizlik notalar ve suslar, gamlar, usuller, hız ve gürlük terimleri, tek sesli şarkılar ve kanonlar gibi konular bulunmaktadır (Aksu, 2018: 75).

Orta 2’de gam dereceleri (tonik, dominant, subdominant vd.), aralıklar, değiştirici işaretler, ton, tarz, anahtar, uzatma bağı, otuz ikilik, altmış dörtlük notalar, suslar, senkop, üçleme, tek sesli ve iki sesli şarkılar gibi konular yer almaktadır (Aksu, 2018: 75).

Orta 3’de ise majör tonların minörlerini bulma, fa anahtarı, minör türleri, modülasyon, transpozisyon, tekrar işaretleri, üçleme, altılama, müzik türleri, ses müziği, saz müziği, insan ses türleri, temel armoni, akorlar, üç sesli ve yedili akorlar, büyük sanatçıların hayatları ve eserleri gibi konular bulunmaktadır. Tüm bunlara ek olarak 1931 programında iki diyezli ve iki bemollü tonları öğretmek zorunludur (Aksu, 2018: 75).

Bu içeriğe bakıldığında müzik eğitiminin 1931 yılında ortaokul müzik öğretim programı ile 1930 programına göre daha üst bir seviyeye taşındığı, genel bir müzik eğitiminden ziyade daha çok mesleki müzik eğitime yönelik konulara ağırlık verildiği ve konuların kapsamının oldukça genişletildiği belirtilebilir.

2.6.1.3. 1938 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

Kültür Bakanlığı 1938 yılında “Ortaokul Programı” kitabı basmıştır ve 1938 müzik öğretim programına basılan bu kitabın içinde “Musiki” adı altında yer vermiştir.

Programın amaçları arasında söylediği ve dinlediği eserlerden zevk almak ve hiçbir saza ihtiyaç duymadan basit bir musiki parçasını okuyabilmek bulunmaktadır (Aksu, 2018: 78). Buradan bakıldığında 1938 programının 1931 programı ile ortak amaçlara sahip olduğu söylenebilir.

Program içerik yönünden şu şekildedir:

Orta 1. sınıflarda porte, notalar, birlik, ikilik, dörtlük notalar ve suslar, gam, 2/4, 3/4 ve 4/4’lük usuller, sol anahtar hız, nüans ve solfej uygulamaları, do majör ve la minör tonlarında basit egzersizler (Aksu, 2018: 79).

Orta 2. sınıflarda diyez, bemol, natürel kavramları, sekizlik, on altılık notalar ve suslar, hız ve nüans terimleri, crescendo, decrescendo uygulamaları, çoğaltma noktası ve bağı, do majör tonunda yazılmış basit müzik imlaları, tek sesli ve iki sesli şarkılar (Aksu, 2018: 79).

Orta 3. sınıflarda sol majör-mi minör, fa majör-re minör tonları, fa anahtarı, triole, senkop, 9/8’lik ve 12/8’lik usuller, büyük sanatçıların eserleri ve hayatları, solfej uygulamaları, iki sesli ve üç sesli şarkılar (Aksu, 2018: 79).

Programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik bir açıklama bulunmamaktadır. İncelenen bu program hakkında şu söylenebilir; 1938 programı içerik açısından önceki yıllara göre daha basitleşmiş ve sadeleştirilmiştir. 1931 yılı programında yer alan gam dereceleri (tonik, dominant, subdominant), temel armoni, üç sesli ve yedili akorlar gibi konular 1938 yılında yer almamıştır. Öğrenciye görelilik ve açıklık ilkelerinin

benimsenmiş olduğu ve öğrenci seviyesinin dikkate alındığı bir program olduğu söylenebilir.

2.6.1.4. 1949 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

Bu programın amaçları;

- Öğrencilerde müzik sevgisini geliştirmek,
- Öğrencileri ilgi alanlarına, yetenek ve becerilerine göre çeşitli müziksel faaliyetlere (çalgı çalma, şarkı söyleme) teşvik etmek,
- Öğrencileri okulda, evde ve çevrede müzik ile toplumsallaştırma ve sosyalleştirme,
- Millî birliği müzik ile geliştirmek,
- Öğrencilere yeni, iyi ve kaliteli müzikler dinleterek onlara değerli müzik eserleri kazandırmak,
- Müzik ile aile bağlarını ve dostlukları kuvvetlendirmek (Akt:Aksu,2018:82).

1949 programında amaçlardan da görüldüğü gibi toplumsallaşmak, sosyalleşmek, millî birlik ve beraberlik, çalgı çalma ve şarkı söyleme üzerine teşvikler ve evrensel müzik kültürü önemli bir yere sahip olmuştur.

Bu programın içeriği;

Orta 1’de porte, notalar, birlik, ikilik, dörtlük notalar ve suslar, gam, 2/4, 3/4 ve 4/4’lük usuller, sol anahtar hız, nüans ve solfej uygulamaları, apresiyasyon (dinleme) çalışmaları, do majör ve la minör tonlarında basit egzersizler, insan ses ve ses gruplarının, koroların plaktan dinletilmesi gibi konulardır (Aksu, 2018: 83).

Orta 2’de diyez, bemol, natürel kavramları, majör-minör kavramları, sekizlik, on altılık notalar ve suslar, hız ve nüans terimleri, crescendo, decrescendo uygulamaları, çoğaltma noktası ve bağı, do majör tonunda yazılmış basit müzik imlaları, 6/8’lik usule yönelik egzersizler, si bemol ve fa diyez notalarının uygulamalı gösterimi, tek sesli ve iki sesli şarkılar, kanonlar, halk türküleri, çeşitli enstrüman gruplarının plaktan dinletimi şeklindedir (Aksu, 2018: 83).

Orta 3'te 3/8'lik ve sebare usulleri, sol majör, mi minör, fa majör, re minör la minör tonları, fa anahtarı, triole, senkop, tek ve çift ses imla çalışmaları, kulaktan söylenen iki sesli üç sesli şarkılar, çeşitli müzik eserlerinin dinletimi, bestecilerin biyografileri, 9/8'lik ve 12/8'lik usuller, halk türküleri, kanonlar gibi konulardır (Aksu, 2018: 83).

1949 yılı müzik öğretim programı içerik yönünden 1938 yılı öğretim programı ile benzerlik göstermektedir. Aradaki fark 1949 yılı programı 1938 yılı programına göre daha sade ve yalındır. İçeriğe bakıldığında, programda öğretim ilke ve yöntemlerinin daha çok önemsendiği, daha öğrenciye görelilik, yaparak yaşayarak öğrenme gibi yapılandırmacı bir anlayışa geçildiği görülmektedir. Programın daha sistemli, öğrenci ve öğretmenler için daha iyi yol gösterici bir program olarak hazırlanıp buna uygun içerikler oluşturulduğu söylenebilir. Müzik kültürü önceki yıllara göre daha çok vurgulanmış, çeşitli bestecilerin ve sanatçıların yaşamları daha çok öne çıkarılmıştır.

1949 Ortaokul Müzik Öğretim Programı'nda ilk kez müzik dersliği uygulaması yer almış ve bu durum sonraki programlarda da özellikle belirtilmiştir (Aksu, 2018: 85).

2.6.1.5. 1971 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

Bu program ortaokul 1-2-3. sınıflar ile birlikte liselerin 1. sınıflarını da kapsamaktadır. Program önceki programlara göre daha sade ve yalın bir içeriğe sahiptir. Genel amaçları arasında ders saati içerisinde öğrencilere çeşitli şarkı ve türküler öğretilerek geniş bir repertuvar oluşturmak vardır (Aksu, 2018: 87).

İçerik olarak orta 1'de; Tonal çalışmalar, müzik kültürü, çocuk şarkıları, tekerlemeler, nota süreleri, nota öğretimi gibi konu başlıkları bulunmaktadır (Aksu, 2018: 88).

Orta 2'de; Aralıklar, halk türküleri, ses çalışmaları ve repertuvar tekrarı şeklinde bir konu dağılımı bulunmaktadır (Aksu, 2018: 88).

Orta 3'te; Dizi çalışmaları, majör-minör ton kavramları, ezgi-ritim yaratıcılık çalışmaları, müzik tarihi ve müzik tarihinde yer etmiş isimler, nota yazımı, tam ve yarım

aralık kavramlarını dizi üzerinde bulma, çalgı ve ses toplulukları ve repertuvar çalışmaları olarak bir içerik belirlenmiştir (Aksu, 2018: 88).

Programı önceki programlardan farklı kalan özellik ölçme değerlendirme çalışmalarına ilk kez yer verilmiş olmasıdır. (Aksu, 2018: 90).

Yukarıdaki bilgilere dayanarak program ile ilgili söylenebilir ki; program repertuvar oluşturma ve şarkı-türkü öğretimi konusunda önceki programlara göre daha yenilikçi bir anlayışla öğrencileri müzik kültürü açısından zenginleştirmeyi amaçlamıştır. Teorik müzik bilgilerin yanında uygulamalı çalışmaların devamlılığı sağlanmaya devam edilmiştir. Önceki yılların programlarına göre daha kolaylaştırılmış bir içeriğe sahip olduğu, halk türkülerine yer verilmesi ile de bilinenden bilinmeye, yakından uzağa ilkeleri işlenerek öğretim ilkelerine uygun bir şekilde oluşturulmuştur.

2.6.1.6. 1986 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

1986 programı'nda daha çok müzik dinleme, müziği insan hayatının tüm alanlarına yayma, müziğin insan ruhuna iyi gelen yanlarını kavrama, iyi bir dinleyici olmanın özellikleri, müzikte yaratıcılığı geliştirme, milli marş tanımlamasını bilme, İstiklal marşımızı anlamı, önemi ve değeri ile tanıyıp bilip tüm bu kavramlara uyarak dinleme ve söyleme, batı müziği tarihi, türk müziği tarihi ve milli marş tarihi gibi konulara ağırlık verilmiştir (Aksu, 2018: 93).

Program içeriği orta 1.sınıflarda; Atatürk'ün sanata verdiği önem, insan sesleri, porte, ölçü sayısı, nota isimleri ve notaların porte üzerindeki yerleri, kavramsal olarak ölçü, ritim, vuruş tanımları, İstiklal marşı, diğer marşlar, türküler, çalgı ve çalgı toplulukları gibi konulardan oluşmaktadır (Aksu, 2018: 94).

Orta 2. sınıflarda; Ritmik jimnastik etkinlikler, diyafram tanımı ve nefes çeşitleri, dolap, senyö, De capo, Fine tanımları, majör-minör diziler, bağ ve nokta tanımları, noktalı notalar, eksik ölçü, 3/8'lik ve 6/8'lik ölçülerde alıştırma, basit usullerde kolay türk müziği eserleri, hız terimleri, çalgı ve çalgı toplulukları, nefesli çalgılar, pikap, gramofon

gibi dinleme algıları, Atatürk'ün sanatsever yönü şeklinde içerikler bulunmaktadır (Aksu, 2018:94).

Orta 3. sınıflar için; Türk müziğinde aralıklar, mahur, uşşak ve rast makamlarında kolay türk müziği şarkıları, gürlük terimleri, diyez, bemol, natürel gibi değiştirici işaretli dizilerde çalışmalar, senkop, triole, nefes virgülü, birleşik usuller, metronom tanımı, basit ritmik imla çalışmaları, mızraplı algılar, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının tanıtımı ve Atatürk'ün sanatseverliği gibi konu içerikleri belirlenmiştir (Aksu, 2018:95).

1986 Ortaokul Müzik Öğretim Programı için öğretim ilkelerinin üzerinde durulduğu ve ilkelere uygun eğitim-öğretim planladığı söylenebilir. Açıkça belirtilmemiş olsa da gösterip yaptıрма, kulaktan öğretim, dinleme yoluyla öğretim, toplu ve bireysel söyleme ile öğretim gibi genel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı söylenebilir (Aksu, 2018:95).

Programda ölçme değerlendirme etkenlerine yer verilmemiş olup, ölçme değerlendirme çalışmalarının programdan ayrı bir şekilde planlanıp, ayrı bir yönetmelik ile belirlendiği görölmektedir (Aksu, 2018: 96).

Tüm bu bilgiler doğrultusunda 1986 öğretim programında önceki yıllara kıyasla, nazariyat, armoni gibi konulardan ziyade daha çok yaparak yaşayarak müzik öğretme yaklaşımı benimsenmiştir denilebilir. Aynı zamanda programın önceki yıllara ait programlara göre daha yalın ve sade bir hal aldığı program içerikleri incelendiğinde görölebilmektedir.

2.6.1.7. 1994 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

1994 programı, 1.sınıftan 8.sınıfa kadar üç devre olarak bir bütün halinde verilmiştir. 1.devre 1, 2 ve 3.sınıfları, 2.devre 4 ve 5.sınıfları, 3.devre 6, 7 ve 8.sınıfları kapsamaktadır. Programda ilk 5 yıl ilkokul, son 3 yıl ise ortaokul bölümü olarak ele alınmıştır. Programı diğer programlardan ayıran en temel unsur, programın çağdaş program geliştirme ilkelerine göre hazırlanan ilk program oluşudur (Aksu, 2018:98).

Program içeriğine bakıldığında; zengin bir müzik türü çeşitliliği görölmektedir. Ulusaldan evrensele birçok müzik türünün kazandırılması amaçlanmıştır. Ders

kitaplarında müzik türleri için örnek olarak verilen eserlerin sayısı önceki programlara göre daha azdır. Program, program geliştirme modellerinden sarmal programlama yaklaşımı ile hazırlanmıştır. Dolayısıyla sınıflar ilerledikçe konular aynı veya benzer kalarak daha yoğun bir içerikle aktarılmaktadır (Aksu, 2018:101).

Ortaokul bölümünü kapsayan 3.devre yani 6, 7 ve 8.sınıflar içerik olarak şu şekilde ele alınmıştır (akt. Aksu, 2018: 101):

6.sınıflarda; müziğin önemi, müzik ve insan ilişkisi, nefes teknikleri, temel hız ve gürlük terimlerine ek çabuklaşma, yavaşlama, kuvvetleşme ve hafifleşme tanımları, senkop, üçleme, müzik türleri, müzikte çokseslilik, Türk halk ve Türk sanat müziği, Atatürk'ün müzik hakkında görüşleri şeklindedir.

7.sınıflarda; ses toplulukları, çalgı toplulukları, insan, sanat ve toplum, çift noktalı notalar ve suslar, tekrar işareti, senyö, bitiş çizgisi, müzikte çokseslilik, müzik formları, ülkemizdeki müzik türleri, Atatürk ve sanat ilişkisi olarak ele alınmıştır.

8.sınıflarda; kültür, sanat ve insan, müzik teknolojileri, metronom kullanımı, prozodi tanımı, sebare tanımı, Türk müziğinde ayaklar ve usuller, modülasyon kavramı, üç ve dört seslilik, varyasyon tanımı, evrensel müzik kültürü ve müzik türleri, evrensel ve ulusal müzik türleri, benzerlikleri, farklılıkları, Atatürk'ün müziğin gelişimi üzerindeki etkileri olarak belirlenmiştir.

Buradan hareketle, 1994 yılı müzik öğretim programı için çağdaşlaşma yolunda büyük gelişim sağlamış bir program olduğu, programın ortaokul kademesinin tüm içeriklerinde Atatürk'e, Atatürk'ün sanatsal yönüne, müziğin gelişimine sağladığı katkılara yer verildiği söylenebilir. Bakıldığında 1994 programında müzik kültürünün yoğun olarak ele alındığı, yakından uzağa ilkesi temel alınarak ulusal ve evrensel müzik kültürünün aktarıldığı bir program olduğu belirtilebilir. Programda müzik teknolojilerine yer verilmesi yenilikçi bir yapının önemsendiğini ve gelişen çağa ayak uydurulduğunu göstermektedir.

2.6.1.8. 2006 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

2006 programı 1.sınıftan 8.sınıfa kadar 8 yıllık aralıksız bütün bir halde oluşturulmuştur. Program içeriği tıpkı 1994 programı gibi sarmal programlama yaklaşımı ile hazırlanmıştır. Programda dört ayrı öğrenme alanı bulunmaktadır. Bunlar şu şekildedir:

- Dinleme-Söyleme-Çalma
- Müziksel Algı ve Bilgilenme
- Müziksel Yaratıcılık
- Müzik Kültürü

Bu alanların içerikleri incelendiğinde;

Dinleme-Söyleme-Çalma alanında, 6. sınıf düzeyinde; İstiklal marşı ve diğer çeşitli marş çalışmaları, basit düzeyde kanonlar, türküler, çeşitli şarkılar, 7.sınıf düzeyinde; İstiklal marşımızın milli bir değer oluşu ve toplumda yer tutmuş diğer marşların çalışmaları, üç ve dört sesli basit kanonlar, Atatürk'ü konu edinen şarkıları dinleme, yurdumuzdaki müzik türlerine örnekler, 8; sınıf düzeyinde, İstiklal marşımız ve toplumda yer tutan marşlar üzerinde çalışmalar, yurdumuzdaki müzik türlerine örnekler, şarkılar, türküler, çağdaş çoksesli türk müziği eserleri olarak belirlendiği görülmektedir (Aksu, 2018:104).

Müziksel Algı ve Bilgilenme alanına yönelik içerik 6.sınıflarda; aksak ve bileşik ölçüler, uzatma bağı, uzatma noktası, insan sesi, sesin özellikleri, do1-do2 aralığındaki sesler 7.sınıflarda; kalın la-si ve ince re-mi notaları, senyö, da capo, fine, uzatma noktası gibi kavramların tanımları, kadın sesi, erkek sesi, çocuk sesi tanımları, özellikleri, farklılıkları, çalgı ve ses toplulukları, makamsal diziler, 8.sınıflarda; aksak usuller, değiştirici işaretler, tek diyezli ve tek bemollü tonlar (sol majör-mi minör, fa majör-re minör), makamsal diziler şeklinde belirlenmiştir. (Aksu, 2018:105).

Programda bir diğer öğrenme alanı olarak yer alan Müziksel Yaratıcılık içerik yönünden 6.sınıflarda; duygu ve düşüncelerini müzik ile ifade edebilme, ritim ve ezgi kalıpları oluşturma, müzikleri dansa dönüştürme, 7.sınıflarda; duygu ve düşüncelerini müzik yoluyla farklı bir şekilde ifade edebilme, halk türkülerinin yaşanmış hikayelerini canlandırma, müzikleri dansa dönüştürme, çeşitli motiflerle ritim kalıpları oluşturma,

8.sınıflarda; öğrendiği müziklere basit bir şekilde ritim yazma, halk türkülerinin yaşanmış hikayelerini canlandırma, oluşturduğu ezgileri seslendirme şeklindedir (Aksu, 2018: 105).

Müzik Kültürü öğrenme alanında yer alan içerikler 6.sınıflarda; yurdumuzdaki temel müzik türlerini ayırt etme, müzik çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanma, Atatürk'ün müzikle ilgili düşüncelerini kavrama, 7.sınıflarda; halk türkülerinin yaşanmış hikayelerini araştırma, evrensel müzik kültürünü ve türlerini tanıma, müzik çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanma ve Atatürk'ün Türk müziğinin gelişmesine verdiği önemi öğrenme şeklinde verilmiştir (Aksu, 2018:105).

2006 öğretim programı öğrenci merkezli öğrenmeyi dikkate alan, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, işbirlikli öğrenme, çoklu zekâ kuramı gibi birçok temel yaklaşımı içinde barındıran bir program olmuştur (Albuz ve Demirci, 2018:88).

2.6.1.9. 2017 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

2017 ilkokul-ortaokul müzik programı kesintisiz olarak (1,2,3,4,5,6,7 ve 8.sınıflar) hazırlanmıştır. Öğretim programının özel amaçlarından bahsedilmiş, genel amaçlarına ise yer verilmemiştir. Programda Atatürk'ün müzik anlayışı ve ülkemizde müziğin gelişimine sağladığı katkılardan söz eden kazanımlar bulunmaktadır (Aksu, 2018: 148).

2017 öğretim programı'nda 2006 öğretim programı'nda olduğu gibi dört ayrı öğrenme alanı bulunmaktadır. 2006 yılında “dinleme-söyleme-çalma” olarak belirtilen öğrenme alanı, 2017 programında “dinleme-söyleme” olarak değişikliğe uğramıştır. Diğer öğrenme alanlarında ise “Müziksel Algı ve Bilgilenme, Müziksel Yaratıcılık ve Müzik Kültürü” olarak herhangi bir değişiklik olmamıştır (Akarsu, 2017: 252).

Programda Müziksel Algı ve Bilgilenme alanına yönelik içerikler 5.sınıflarda; porte, sol anahtar, 2/4, 3/4 ve 4/4'lük basit ölçüler, birlik, ikilik ve sekizlik notalar ve suslar, hız ve gürlük terimleri, 6.sınıflarda; 5/8'lik aksak ve 6/8'li bileşik ölçü, tekrar işareti, değiştirici işaretler, on altılık notalar, uzatma bağı, 7.sınıflarda; 7/8'lik aksak ölçü, da capo, senyö, bitiş çizgisi, uzatma bağı, segah ve hüzzam makamlarını tanıma, ses ve

Çalgı toplulukları, 8.sınıflarda 9/8'lik aksak ölçü, senkop, sol majör-la minör, fa majör-re minör tonlarını tanıma, türk müziği makamlarından muhayyerkürdi, acemkürdi ve krdi dizilerini tanıma şeklinde verilmiştir (Aksu, 2018: 152).

Dinleme-Söyleme alanında 5.sınıflarda; İstiklal marşını anlamına uygun ve doğru söyleme, belirli gün ve haftaları tanıma, milli ve manevi önemli günlere uygun müzikleri ğrenme, Atatürk ile ilgili marşları bilme, Türk müziğini tanıma, 6.sınıflarda; İstiklal marşını ve gerekli diğer tüm marşları ğrenme, Türk müziğinin makamsal yapısını tanıma, Atatürk ile ilgili şarkıları söyleyebilme, öğrenmiş olduğu notaları doğru seslendirebilme, 7.sınıflarda; İstiklal marşını ve diğer marşları doğru seslendirebilme, seviyesine uygun oksesli şarkıları öğrenme, söylediği şarkıdaki nüans ve hız terimlerini uygulayabilme, Türk müziğinin makamsal yapısını ğrenme, Atatürk ile ilgili müzikleri öğrenme, yurdumuza ait çeşitli müzik türlerini tanıma ve seslendirme, 8.sınıflarda ise; İstiklal marşını ve diğer marşları doğru söyleme, yurdumuza ait çeşitli müzik türlerini tanıma, Türk müziğinin makamsal yapısını öğrenme, ses grupları oluşturma olarak belirlenmiştir (Aksu, 2018: 153).

Programın bir başka öğrenme alanı olan Müziksel Yaratıcılık alanına ait 1.sınıftan 8.sınıfa kadar seviyelere göre büyüyen içeriklerde; ritim kalıpları oluşturma, ritim algıları yapma ve bu algılar ile müziklere eşlik etme, ezgileri hareketlere çevirme, doğaçlama hareketler ile eğitsel şarkılara eşlik edebilme, ezgi kalıpları oluşturma, dinlediği müziklere ait duygularını paylaşma, müzik çalışmalarında bilişim teknolojilerinden faydalanma, nota yazım programlarını öğrenme, yaşanmış halk hikayelerini canlandırma gibi kazanımlar yer almaktadır (Aksu, 2018: 154).

Programın bir diğer öğrenme alanı Müzik Kültürüdür. Bu alana ait 1.sınıftan 8.sınıfa kadar seviyelere göre büyüyen içeriklerde; İstiklal marşına gereken özeni gösterme, Atatürk'e saygı duyma, Milli marşımızın tarihsel sürecini öğrenme, çeşitli müzikler dinleyerek geniş yelpazeli bir müzik kültürü ve beğenisi oluşturma, okullardaki milli ve manevi belirli günler yapılacak etkinliklerde isteyerek, gönüllü olarak yer alma, müzik arşivi oluşturma, Türk müzik kültürünü ve evrensel müzik kültürünü tanıma, uluslararası müzikleri türlerine göre ayırt edebilme, halk türkülerinin yaşanmış hikayelerini öğrenme, müziğe ait meslek gruplarını araştırma, müziğin diğer dallar ile olan ilişkisini bilme, Atatürk'ün sevdiği şarkı ve türküleri öğrenme, müzik ile terapi yöntemini tanıma çalışmalarına yönelik kazanımlara yer verilmiştir(Aksu, 2018: 154).

2.6.1.10. 2018 Ortaokul Müzik Öğretim Programı

2018 ortaokul müzik öğretim programı, tüm sınıf düzeylerinde dört öğrenme alanına sahiptir. Bu öğrenme alanları; dinleme-söyleme, müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık ve müzik kültürü şeklindedir.

Bu programın genel amaçları ve hedefleri öğrencilerin duygu ve düşüncelerini müzik aracılığıyla ifade edebilmelerini sağlamak, genel müzik algılarını geliştirmek, yaratıcılık, sorumluluk, paylaşım gibi toplumsal değerleri öğretmek, müzik yoluyla duyuşsal, bilişsel ve devinişsel becerileri geliştirmektir (Güven ve Çelenk, 2020: 451).

2018 ortaokul müzik öğretim programı öğrenci merkezli olup, kazanımlar disiplinlerarası faydalanılacak şekilde oluşturulmuştur. Programın modeli, üç boyutlu güncel bir program niteliğindedir. Bu üç boyut; kazanımlar, öğrenme alanları ve açıklamalar şeklindedir (Albuz ve Demirci, 2018: 90).

Program içeriğine bakıldığında Dinleme-Söyleme öğrenme alanı kapsamında 5 sınıflar için; İstiklal Marşını anlamına uygun söyleme, Türk müziğinin makamsal yapısını fark etme, 5/8'lik, 7/8'lik ve 9/8'lik ölçü kalıplarını öğrenme, hız ve gürlük terimleri, 6.sınıflar için; İstiklal marşını doğru tonlama ve vurgu ile söyleme, milli birlik ve beraberliği ifade eden marşları öğrenme, kalın do-ince do aralığındaki notaları öğrenme, farklı ritmik yapıdaki müzikleri seslendirme, Türk müziğinin makamsal yapısını öğrenme, 7.sınıflar için; İstiklal marşını hız ve gürlük terimlerine uygun söyleme, milli, manevi ve dini günlerde düzenlenecek etkinliklere gönüllü olarak katılma, hız ve gürlük terimleri, Türk müziğinin makamsal yapısını öğrenme, yurdumuza ait çeşitli müzik türlerinden eserler seslendirme, ses grupları oluşturma, 8.sınıflar için; İstiklal marşını doğru söyleme ve yönetme çalışmaları, toplumsal önem taşıyan marşları öğrenme, Türk müziğinin makamsal yapısını tanıma, Türk halk müziği, Türk sanat müziği, mehter müziği, çok sesli müzik gibi Türk müziklerini öğrenme, metronom kullanımı, ses grupları oluşturma ve Türk müzik kültürüne katkıları olan şahsiyetleri ve onların eserlerini öğrenme içerikleri verilmiştir (MEB, 2018).

Müziksel Algı ve Bilgilenme alanında 5.sınıflar için; 3/4'lük ve 4/4'lük basit ölçüleri öğrenme, birlik ikilik sus, re ve la aralığındaki notaları öğrenme, seslerin uzunluk ve kısalık özelliklerini ayırt etme, seslerin incelik ve kalınlık özelliklerini ayırt etme, dizek üzerinde öğrendiği notaları gösterebilme, temel hız ve gürlük basamaklarını

öğrenme, sesin oluşumu, 6.sınıflar için; kalın do-ince do aralığındaki notaları öğrenme, uzatma bağı, dolap işareti, röpriz 3/8'lik basit ölçü, 6/8'lik bileşik ölçü ve 5/8'lik aksak ölçü kalıplarını öğrenme, on altılık nota ve sus, değiştirici işaretler, iki ve üç bölümlü şarkıları ritim çalgılarıyla ayırt etme, ergenlik dönemi ses özellikleri, insan sesinin oluşumu, 7.sınıflar için; kalın la ve si, ince re ve mi notalarını öğrenme, senyö, da capo, 7/8'lik aksak ölçü, dizileri öğrenme ve bu bağlamda tonal olarak do majör, la minör dizileri, makamsal olarak segah ve hüzzam dizilerini öğrenme, insan sesi ve ses topluluklarını ayırt etme, çalgı türleri ve çalgı topluluklarını ayırt etme, 8.sınıflar için; senkop, 9(8'lik aksak ölçü, tonal olarak tek diyezli ve tek bemollü diziler, makamsal olarak kürdi, muhayyerkürdi ve acemkürdi dizilerini öğrenme içerikleri belirlenmiştir (MEB, 2018).

Bir diğer öğrenme alanı olan Müziksel Yaratıcılık alanında yer alan içerikler 5.sınıflar için; duygu ve düşüncelerini müzik yoluyla ifade edebilme, ritim kalıpları oluşturma, müziklerdeki farklı bölümleri dansa dönüştürme, oluşturduğu ritim kalıpları ile müziklere eşlik etme, 7/8'lik ve 9/8'lik aksak ölçüler ile sınırlı kalacak şekilde farklı ritmik yapıdaki müziklere uygun hareket etmeyi öğrenme, müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarda bilişim teknolojilerinden faydalanma, 6.sınıflar için; dinlediği müziklerle ilgili duygu ve düşüncelerini çeşitli anlatım yollarıyla ifade etme, farklı ritimleri müziğe dönüştürme, kendi oluşturduğu ritim kalıplarıyla ezgilere eşlik etme, oluşturduğu ezgileri seslendirme, müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarda bilişim teknolojilerinden faydalanma, 7.sınıflar için; kendi oluşturduğu ritim kalıplarıyla müziklere eşlik etme, kendi oluşturduğu ezgileri seslendirme, dinlediği çeşitli müzik türlerine ait duygu ve düşüncelerini ifade edebilme, türkülerin yaşanmış hikayelerini araştırma ve canlandırma, müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarda bilişim teknolojilerinden faydalanma, 8.sınıflar için; yaşadığı kültürdeki kültürel zenginlikleri öğrenme ve bu bağlamda da türkülerin yaşanmış hikayelerini canlandırma, bildikleri müziklere basit ritim eşlikleri yazma, kendi oluşturduğu ezgileri seslendirme, müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarda bilişim teknolojilerinden faydalanma şeklindedir (MEB, 2018).

Müzik Kültürü öğrenme alanı için belirlenen içerikler ise 5.sınıflar için; İstiklal marşımızın tarihsel sürecini öğrenme, milli ve manevi duygulara sahip olma, müzik arşivi oluşturma, yerel ve evrensel çeşitli müzikler dinleyerek müzik kültürünü ve beğenisini geliştirme, Atatürk'ün müziğe verdiği önemi araştırma, 6.sınıflar için; Yurdumuza ait müzik türlerini öğrenme, Atatürk'ün müzik ile ilgili görüşlerini anlama, Türk müziği

kültürünü tanıma, dinlediği müzikler ile hem bireysel hem ortak sınıf arşivi oluşturma, Atatürk'ün sevdiği şarkı ve türküleri tanıma, 7.sınıflar için; Atatürk'ün müziğin geliştirilmesine verdiği önemi bilme, Dünya müziklerini tanıma, dinlediği müzikler ile hem bireysel hem ortak sınıf arşivi oluşturma, türkülerin yaşanmış hikayelerini araştırma, türk müziği kültürünü tanıma, 8.sınıflar için; Türk müziği biçimlerini tanıma (peşrev, saz semaisi, kırık hava, uzun hava, ilahi, longa vb.), dinlediği çeşitli türlerdeki müziklerle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etme, müziğin diğer sanat dalları ile (edebiyat, sinema, resim, opera vb.) olan ilişkisini öğrenme, türkülerin yaşanmış hikayelerini araştırma, dinlediği farklı türlerdeki müzikler ile hem bireysel hem ortak sınıf arşivi oluşturma, Atatürk'ün güzel sanatlar dalları içinde müziğe verdiği önemi anlama, müzik terapi olarak da kullanıldığını öğrenme, sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarını bilme, müziğe ait ana ve yan meslek gruplarını tanıma şeklindedir (MEB, 2018).

2.7. Değer ve Değerler Eğitimi

Etik bir kavram olan değer, insan hayatında hem bireysel hem toplumsal bir öneme sahiptir. Bir toplumun değerleri onların kültürüdür ve değerler kültürler çevresinde şekil almaktadır. “Değerler toplumsal ilişkileri belirleyen ve onları yeniden inşa ederek sosyokültürel dünyamızı anlamlandırmaya yarayan önemli sosyolojik olgulardan birisidir.” (Topçuoğlu ve Aksan, 2019: 2243). Bu tanımlamaya ek olarak Ulusoy ve Dilmaç (2020:13) değer kavramını, soyut bir ölçü bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı bir nitelik olarak tanımlamışlardır. Tezcan ise (2018) bu kavramı, insani özellikler ve insanları diğer canlılardan ayıran tüm özellikler dahilinde, insanların davranışlarını şekillendiren inançlar olarak tanımlamıştır. Kuşaktan kuşağa aktarılan değerler, bireyin toplum içerisindeki davranışlarını ve toplumun bireye karşı davranışlarını içerisinde barındırmaktadır. Değerler, topluma nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini ve nasıl yaşanılması gerektiğini gösterir. Eğitim kurumlarının genel hedefleri incelendiğinde birçoğunun vatanseverlik, temizlik, düzenlilik, adillik, yaratıcılık, girişimcilik gibi birçok değer içerdiği görülmektedir (Akbaş, 2008:10). Buradan hareketle değerlerin, bireylerin yaşamında olmazsa olmaz bir yere sahip olduğu söylenebilir. Öyle ki güçlü bir toplum için, sağlam değerlere ihtiyaç

vardır. Değerler, bireylerin ve toplumun yaşam kalitesini artırarak onların mutluluğunu temel almaktadır. Bu değerler, zaman içerisinde ihtiyacı karşılamak üzere belli değişiklikler gösterebilmektedir (Aktepe, 2010:56).

Leming'e göre (1996) değerlerin dört ana faktörü bulunmaktadır:

- **Yaşama Odaklanma:** İnsanların dikkatlerini kendi yaşamlarına çeker.
- **Kabullenme:** Bireyler, değer tanımlaması için diğer bireylerin yaşantı durumlarını kabul eder.
- **İleriye Düşünme Çağrısı:** Bireylerin hem mevcut hem de gelecekteki durumları kabul edilip kapsamlı düşünme amaçlanır.
- **Kişisel Güçler Besini:** Bireyi kendi kendine yönlendirme imkanı sunar.

Değerler, kuşaklar arasında kültür aracılığı ile aktarılır ve tek millet bilincini güçlendirmektedir. Her ulusun, kültürel değerleri onu diğerlerinden ayırmaktadır. Bu anlamda, her ulusun kendine özel temel değerleri bulunduğu söylenebilir. Değerlerine bağlı insanlar, yaşamlarını bu çerçevede şekillendirir ve saygı gösterir (Torun, 2019:49).

Değerlerin belli özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (Torun, 2019:)

- *Değerler süreklilik arz eder.*
Bireyler, içerisinde bulunduğu topluma ait gelenek, görenek, kültür ve değerler gibi kültürel mirasları geçmişten alıp geleceğe aktarmakla görevlidir.
- *Değerler ortak paylaşım ölçütleridir.*
Toplumsal değerler, birey ve toplumca bilinir, kabul edilir ve toplumsal kurallar gibi bunlara da uyulması gerekir.
- *Değerler tarihseldir.*
Toplumsal değerler de tarihsel süreçte oluşur. İnsan doğduğunda toplum kendine ait değerleri ona hazır olarak sunar. Değerler, hem maddi hem manevi boyutu vardır çünkü toplum tarafından değerli sıfatı verilmiş fikirler, normlar ve etkinliklerden oluşur.

- *Değerler toplum düzeninin sağlanması ve sürdürülmesinde etkilidir.*

Toplum yaşantısı içerisinde oluşturulan ve yasallaştırılan kanunlar toplumsal değerlerden güç alırken bunun yanı sıra toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde de değerler yer alır. Bir davranışın genel anlamda olumlu niteliğini taşıyabilmesi kabul görmüş olan toplumsal değerlere uygun olmasına bağlıdır. Ayrıca toplumda nelerin yapılmasının uygun görüldüğünü, nelerin benimsenip nelerin olumsuz karşılandığını göstererek toplumsal hayatın düzeninin sağlanması ve sürdürülmesi için gerekli kontrolün oluşturulmasında kilit unsurlardandır.

- *Değerler bireysel ve toplumsal olabildiği gibi evrensel de olabilir.*

Değerler değişime açık olduğu gibi değişmeden gelen değerlerin varlığı da söz konusudur. Bu değerler evrensel ya da millî mahiyet taşıyor da olabilirler. Bunlar bir çeşit mutlak değerlerdir ve bunlarla sosyal bilimcilerden ziyade filozoflar, din bilimciler ve ahlakçılar ilgilenirler (Akt. Torun, 2019).

- *Değerler dil ve sembollerle aktarılır.*

Sosyal yaşantıların ürünleri olan halk eserleri, yine kendisini vücuda getiren halkın özünde yer alan tüm manevi değerleri de yansıtmaya özelliğine sahiptir. Bir toplumun dili ve toplumun ortak sembolleri, toplumdaki zümre ve kurumların ortak değerlerini yansıtırken aynı zamanda yaşatır.

- *Değerler bağlı olduğu kültürlere göre değişir.*

Bir toplumun varlığını devam ettirebilmesi değerlere de bağlıdır. Değerler bir topluma ait olan kültürü diğerlerinden farklı kılar. Onu özgün bir yapıya kavuşturur, böylece biz ve ötekiler bilincini oluşturur (Yapıcı ve diğerleri, 2012: 31).

Değerler konusunda önemli çalışmalar yapmış olan Schwartz ve Bilsky ise değerlerin özelliklerini şu şekilde ifade etmişlerdir (Akt. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000:60):

- Değerler, bir inançtır. Fakat tamamen duygulardan arındırılmış fikir bütünü değildirler, etkinlik kazandıklarında duygular ile iç içe geçerler.
- Değerler, bireyin amacına ulaşmada etkili olan davranışlar ile bağlantılıdır.
- Değerler özgül durumların üzerindedir. Örneğin, itaatkarlık değeri, okulda, aile ile veya tanımadığımız kişiler ile olan ilişkilerin tümünde geçerlidir.

- Değerlerin standart bir işlevi vardır ve bu işlev insanların, davranışların ve olayların değişimini yönlendirir.
- Değerlerin önem sırası bulunmaktadır. Bu sıra, değerlerin önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.

Bireyler, toplum ile birlikte, toplumsal değerlerle çevrili bir yaşam sürmektedirler ve bu değerleri, içleriyle bulundukları etkileşim ile değiştirebilirler. Bu değişimde okul faktörü oldukça önemlidir. Çünkü bireyler, aile yaşamından öğrendikleri değerleri, belirli bir yaştan sonra başladıkları okul hayatlarında öğrenmeye devam etmektedirler. (Turan ve Aktan, 2008:231). Buradan hareketle söylenebilir ki, değerlerin öğrenilmesinde bireyin içerisinde bulunduğu şartlar ve ortamlar çok etkilidir. Her bireyin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik şartları birbirinden farklıdır. Bu durum da o bireylerin edindiği değerleri birbirinden farklı kılmaktadır. Örneğin; kültürel ve ekonomik şartları düşük düzeyde olan birey ile kültürel ve ekonomik şartları yüksek düzeyde olan bireyin sahip oldukları değerler birbirinden çok farklı olabilmektedir.

Bireylerin davranışlarını anlayabilmenin yolu onların değerlerini anlamak ile başlar. Çünkü bireyler belli değerlere inanarak davranış sergilerler. Bireylerin değerleri ile davranışları arasında sıkı bir paralellik vardır. Değerler, bireylerin davranışlarını yönetirler diyebiliriz. Dolayısıyla bir durumun nasıl ortaya çıktığını, nedenlerini öğrenme ve anlamada, o durumun içerisindeki bireylerin bağlı olduğu değerleri bilmek oldukça önemlidir (Okumuş, 2010:28).

Bir ülkenin eğitim sistemi, o ülkenin benimsemiş ve eğitim sisteminde yansıtmış olduğu (Doğan, 1997:18). Değerlerin, benimsenmiş kültürel bir miras olarak görülmesi ve bu şekilde içselleştirilmesi değerler eğitimi ile mümkündür. Değer, bireylerin sahip olduğu üstün özellikler ve donanımlardır. Sahip olunan bu değerler, onların gelecekteki kişiliklerini, bakış açılarını, davranışlarını, hatta yaşamlarını belirlediğinden, birtakım değerlerin farkına varmaları ve bu değerleri kişiliklerinin kök taşları haline getirerek davranışa dönüştürmeleri önemlidir. Bu ömür boyu devam eden kazanma/kazandırma süreçleri “değerler eğitimi” olarak tanımlanmaktadır (Yaman, 2016:18). Karagöz’e göre (2013:7) Değerler eğitimi, bireylere değerleri eğitim kurumlarında planlı ve programlı faaliyetler aracılığı ile aktarma sürecidir. Bu tanımdan yola çıkarak değerler eğitiminin, mevcut eğitim sisteminde öğretim programı ile uyumlu bir şekilde aktarıldığı düşünülebilir. Değerler eğitiminde insanın değerlerinin yaşantı ve eylemlerle bağlantılı olup kişinin ilişkilerinde belirleyici bir rol oynadığı; böylece de sevgi, saygı, dürüstlük, güven, özgürlük, doğruluk gibi etik değerlerin korunduğu kişi yaşantı ve eylemlerinin

değerli kişi yaşantı ve eylemleri haline geleceği irdelenip, her koşulda değerlerin bilgisini de hesaba katarak eylemde bulunmanın önemi vurgulanır (Akt. Kasapoğlu, 2013: 98). Değerler eğitiminin amacı, tüm insanların sahip olduğu ortak evrensel değerlere vurgu yaparak iyi bir kişilik ile ahlâkî değerlere sahip, sorumluluk duygusu dahilinde davranış sergileyen bireyler ortaya çıkarmaktır. Bu açıdan değerler eğitimi bireylere; saygı, sevgi, sorumluluk, ahlak, cesaret, inanç, başarı, adalet gibi birçok önemli değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır (Altan, 2011:55). Yaman'a göre (2016) bireylerin değerler ile karşılaştıkları ilk ortam aile kurumudur ve bireye değerlerin kazandırılması yönünde aileler birincil derecede önemlidir.

“Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder.” (MEB, 2018:4).

Değerler eğitimi, eğitim kurumlarında tüm programlar için belli bir müfredat dahilinde çeşitli etkinlikler yolu ile öğrencilere kazanımlar aracılığı ile aktarılabilir. Müzik eğitiminde değerler önemli bir yer tutmaktadır. Değerlerin aktarımı birçok etkinlik ile gerçekleştirilebilmektedir. Önceden belirlenen amaç ve hedefler ile belirlenen değer içerikli okul şarkıları, bireylere değerlerin kazandırılması konusunda etkili bir yol olarak kullanılabilir (Karagöz, 2013:26).

Değerler eğitimi öğrencilerde toplumsal değer bilinci oluşturarak, onların milli ve ulusal kimliklerini muhafaza etmelerini, bu değer yargılarını benimseyerek kendilerinden sonraki kuşaklara aktarmalarını ve yine bu değer yargıları ile iyiyi, doğruyu, mantıklı olanı bulmalarını sağlar. Bir başka ifade ile değerler topluma yol göstericilik yaparlar.

Milli Eğitim sisteminin temel amaçlarından biri de okullarda bireyleri tüm yönleri ile geliştirmektir. Onları topluma faydalı, bireysel disiplin sahibi, gelişime açık, sorumluluk bilinci olan, kültürel değerlerine sahip çıkan, bilinçli ve yararlı bireyler olarak yetiştirmek bu amaca hizmet etmektedir. Bu sebeple değerler, tek bir derste işlenmenin yanı sıra, her derste paylaşılmalı, konuşulmalı, içselleştirilip özümsemeli ve bu yöntemlerle bireylerde kalıcı hale getirilmelidir. Değerler eğitimi, bireylerin iyi yanlarını bulmak, toplumsal gelişimi sağlamak, toplumun ahlaki düzeyini korumak ve tüm bunlarda devamlılık sağlayarak gelişim sağlamaktır. (Sümbüllü ve Altınışik, 2016:76).

Değerler eğitiminde başarı sağlamanın öncelikli yolu, bireylere uygun değerler oluşturmak ve bu değerleri davranışa dönüştürmektir. Özellikle çocuklara ve gençlere değerleri benimsetmenin yolu, bu değerleri sözlü olarak anlatmak değil, yaparak yaşayarak ve örnek alarak öğretmektir. Bu bağlamda ebeveynler ve eğitimciler bireylere rol model olduklarında değer eğitim süreci hız kazanır (Yaman, 2016:18).

Değerler eğitiminde özellikle davranışsal boyutta başarı elde edebilmek için ağırlıklı olarak uygulamalı yöntemlere yer verilmelidir. Bireylerin sosyal yaşantıları sebebi ile içe bulundukları her ortamda değerleri görerek, yaparak, yaşayarak kazanmalarını sağlamak amacıyla yaşantı merkezli yöntemler tercih edilmelidir (Yeşil ve Aydın, 2007: 76-77).

Aktepe (2019) Değerler ve öğretimi ile ilgili literatür incelemesinde değerlerin öğretimi kapsamında şu 7 yaklaşımdan söz etmiştir:

1. Doğrudan Değer Öğretimi Yaklaşımı

Bu yaklaşımda, insanlığa örnek olmuş yaşam hikayeleri, farklı ahlaki öyküler, şiirler veya şarkılar okul içinde ya da dışında değer öğretiminde sıklıkla kullanılmaktadır.

2. Değer Açıklama Yaklaşımı

Öncelikli olan bireylerin kendi değerlerini önemsemektedir. Bireyler herhangi bir şekilde hiçbir değere zorlanmaz. Kendi tercihleri kapsamında öneriler getirilir ve teşvikler yapılır.

3. Değer Analizi Yaklaşımı

Sosyal problemler incelenir ve bu incelemede neden, nasıl sorularına cevaplar aranır. Cevaplar doğrultusunda mevcut problemin, diğer problemler ile olan benzerlikleri ve farklılıkları incelenir. Burada problem çözme becerisinin sosyal problemlere uygulanışı öğrenilir.

4. Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı

Bu yaklaşımda grup çalışmaları yapılır. Temelinde, bireyden ahlaki ikilemler oluşturması istenir ve bunun sonucunda sağlıklı değerlere ulaşması beklenir. Verilen karar değil, bu kararı verirken geçen süreçte konuştukları, düşündükleri önemlidir.

5. Örtük Program Yaklaşımı

Değerler ile ilgili açıklamalar üstü kapalı olarak yazılır ve birçok değer, derslerde konu aralarında aktarılır veya değerler ile ilgili kazanımlar bireye hissettirilir.

6. Karakter Eğitimi Yaklaşımı

Bu yaklaşımın amacı; bireylere ahlaki değerleri benimsetmek ve var olan değerleri insani düzeyde bireylere kazandırmaktır. Karakter eğitiminin ardından bireylerden beklenen, onların her anlamda sağlıklı düşünüp, dengeli hareketler ile kazandığı değerleri davranışları ile göstermesidir.

7. Eylem/Davranış Öğrenme Yaklaşımı

Burada değerlerin toplumsal boyutu ele alınmaktadır. Bireyin, kişisel ve toplumsal değerlerinin ortaya çıkması için, ona fırsat verilmeli ve çeşitli alternatifler tanınmalıdır. Birey kendi değerlerini toplum ile iç içe ve bağlılık içerisine girerek oluşturur.

Eğitimin amacı zamanın ve toplumun gelişim düzeyine göre farklılık gösterebilmektedir. Bugünkü amaç, toplumun siyasal, ekonomik ve kültürel seviyelerine göre farklılık göstermekle birlikte, onların kişisel yeteneklerini, toplumsal iletişim becerilerini geliştirmek ve bu noktada gelişim sağlamaktır (Ulusoy ve Dilmaç, 2020:53)

Milli Eğitim Bakanlığı ortaokul müzik öğretim programında yer alan “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik” değerlerine bakıldığında, program kazanımlarında bu değerler ile paralellik gösteren kazanımlar yer almaktadır. Bu kazanımlara “Milli, dini ve manevi günler ile ilgili müzikler dinler.” ve “İstiklal Marşı’nın tarihsel sürecini milli ve manevi değerlerle ilişkilendirir.” örnekleri verilebilir. Değerler okullarda bir ders olarak değil, hayatın ayrılmaz bir parçası ve toplumsal bir ihtiyaç olarak, öğrencilere yaşantıları boyunca benimsenecek şekilde aktarılmalıdır. Müzik dersi kapsamında bu değerler birçok etkinlik, şarkı ve kazanımlar sayesinde öğrencilere onları içselleştirecekleri şekilde verilmektedir.

2.7.1. Değerler Eğitiminin Önemi

Topluma faydalı bir birey olabilmenin temelinde yatan özelliklerden biri de sahip olunan değerlerdir. İnsan milli ve evrensel değerleri bilip uygulamalıdır ki yaşadığı topluma bir anlam ve fayda sağlayabilsin.

Değerler eğitimi bir kültürün devamlılığını sağlayarak o milletin ayakta kalmasını amaçlar. Bunu da nesilden nesile kültür aktarımı ile yapar (Ekşi, 2003: 84).

Birey, insani tüm değerleri çevre yardımı ile benimseyerek bir neslin manevi ihtiyaç doyumunun devamlılığını sağlar. Değerler eğitiminin bu noktada önemi oldukça açıktır. Çünkü kültürel bağlılık ve devamlılık değerler eğitimi aracılığı ile gerçekleşir.

Doğanay (2006) değerler eğitiminden uzak kalmış, değer bilgilerine sahip olmamış ve kendini değerler yönünden geliştirememiş bireylerin toplumu tehdit edecek birtakım davranışlar sergileyebileceklerini belirtmektedir.

Değerlerin, duygu ve düşüncelerle ilişkili olduğunu belirten Tulunay Ateş (2017) değerler eğitimi ile insanların kendilerinde var olan ama henüz fark etmemiş oldukları duyuşsal özelliklerinin ortaya çıktığını ve aynı zamanda değerler eğitimi ile olumlu yöne gelişim gösterdiklerini ifade etmektedir.

Değerler eğitimi sayesinde öğrenciler değerleri tanıır ve tanıdıkları bu değerleri kuralları ile birlikte yaşamlarına dahil eder. Bu değerleri yine aldıkları bu eğitim ile yaşamlarının bir parçası olarak alışkanlık haline getirirler. Bu eğitimin bir başka önemi ise, çeşitli değerler eğitimi faaliyetleri ile öğrenciler değer faaliyetlerini model olarak uygulayabilirler. (Akt. Ulusoy, 2021).

Tezcan'a göre (2018) değerler eğitimi ile çocuklar kişiliklerinin farklı yönlerini keşfedebilir, toplum evrensel iyiliği tanıyarak kötü ahlaktan uzak kalır ve kendini iyi ahlaki davranışlar ile donatır.

Değerler eğitimi ile öğrenciler mantıksal bir çerçevede kendi ilgi, alan ve yönelimlerine göre tercih yapabilir, yine bu değerler eğitimi ile kişilik ve karakter gelişiminin devamlılığını sağlayabilir.

2.7.2. Değer Sınıflandırmalarının İncelenmesi

Değer kavramının alanyazında pek çok farklı tanımı bulunmaktadır ve tıpkı bu tanımlar gibi çeşitli birçok sınıflandırmaları da mevcuttur. Bu çeşitliliğin sebebi, her bilim dalının bu değer sınıflandırmasını kendi alanına yönelik bir şekilde yapmış olmasıdır (Ağaoğlu, 2018:16). Yapılan bu sınıflandırmalarda en yaygın olanlar Spranger, Rokeach, Schwartz, ve Nelson tarafından yapılan sınıflandırmalardır (Yazıcı, 2006: 501).

Spranger araştırmaları sonucunda değerleri altı kategoriye ayırmıştır. Bu değerler, Bilimsel, Ekonomik, Dini, Sosyal, Estetik ve Siyasi değerler olarak gruplandırılmıştır. Gruplandırılan bu değerler ilerleyen yıllarda Allport ve arkadaşları tarafından bir ölçek haline getirilmiştir (Akbaş, 2004:55).

Tablo 1

Spranger Değer Sınıflaması

Bilimsel Değerler	Doğru bilgi, yeni fikirler ve bu fikirleri eleştirel bir şekilde yargılamak önemli görülür. Akılcı olmayı önemser.
Ekonomik Değerler	Ekonomik değerlerin önemi ifade edilir. Faydalı ve kullanışlı olanı önemsemektir.
Dini Değerler	Dünyevi zevklerin din uğruna feda edilebileceğini ifade eden değerlerdir.
Sosyal Değerler	Hümanizm temeldedir. İnsanı sevmek, sosyal olmak, ben değil biz diyebilmek ve pozitif bir birey olmaktır.
Estetik Değerler	Sanat toplum içindir ve hep olmalıdır. Estetik kaygılar, biçim, form ve yapı önemlidir.
Siyasi Değerler	Bireysel güç ve izlenim ile ilgilidir. Temeli kuvvete dayalıdır.

Rokeach değerleri amaçsal ve araçsal değerler olmak üzere iki ayrı gruba ayırmıştır. Amaçsal değerler hayatın temel amaçları, araçsal değerler ise bu amaçlara ulaşmak için kullanılan davranış tipleri ile ilgilidir (Uyguç, 2003:93). Bu sınıflama da her iki değer gurubunda 18'er tane değer mevcuttur (Akbaş, 2004:57)

Tablo 2

Rokeach Değer Sınıflaması

Amaçsal Değerler	Araçsal Değerler
Aile güvenliği	Bağımsız olma
Barış içinde bir dünya	Bağışlayıcı
Başarılı olma	Cesaretli
Bilgelik	Dürüst
Dini olgunluk	Entelektüel
Eşitlik	Geniş görüşlü
Gerçek dostluk	Hırslı
Güzellikler dünyası	İtaatkar
Heyecanlı verici bir yaşam	Kendini kontrol eden
İç huzur	Kibar
Kendine saygı	Kendine hakim
Mutluluk	Mantıklı
Gerçek dostluk	Neşeli
Özgürlük	Sevecen
Rahat bir yaşam	Sorumluluk sahibi
Sosyal kabul	Temiz
Ulusal güvenlik	Yardımsever
Zevk	Yaratıcı olma

Tabloda görüldüğü gibi amaç değerler yaşamın temel ihtiyaçlarını içeren değerlerdir ve araç değerler de bu amaçlara ulaşmak için kullanılacak davranış biçimleridir.

Schwartz değerleri 10 ayrı gruba ayırmıştır ve tüm bu grupların içerisinde yer alan değerlerin sayısı 56'dır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000:61).

Tablo 3

Schwartz Değer Sınıflaması

Değer Tipleri	Tanım	Değerler
Güç (power)	Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü.	Sosyal güç sahibi olmak, Otorite sahibi olmak, Zengin olmak, Toplumdaki görüntüyü koruyabilmek, İnsanlar tarafından benimsenmek.
Başarı (achievement)	Toplumsal standartları temel alan standart başarı.	Başarılı olmak, Yetkin olmak, Hırslı olmak, Sözü geçen biri olmak, Zeki olmak.
Hazcılık (hedonism)	Bireysel zevke, hazzı yönelim.	Zevk, Hayattan tat almak.
Uyarılım (stimulation)	Heyecan ve yenilik arayışı.	Cesur olmak, Değişken bir hayat yaşamak, Heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak.
Özyönelim (self-direction)	Düşünce ve eylemde bağımsızlık.	Yaratıcı olmak, Merak duyabilmek, Özgür olmak, Kendi amaçlarını seçebilmek, Bağımsız olmak, Kendine saygısı olmak.
Evrenselcilik (universalism)	Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek.	Açık fikirli olmak, Erdemli olmak, Toplumsal adalet, Eşitlik, Dünyada barış istemek, Güzelliklerle dolu bir dünya, Doğayla bütünlük içinde olmak, Çevreyi korumak, İç uyum.
İyilikseverlik (benevolence)	Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme.	Yardımsever olmak, Dürüst olmak, Bağışlayıcı olmak, Sadık olmak, Sorumluluk sahibi olmak, Gerçek arkadaşlık, Olgun sevgi, Manevi bir hayat, Anlamlı bir hayat
Geleneksellik (tradition)	Kültürel ya da dinsel töre ve fıkirlere saygı ve bağlılık.	Alçakgönüllü olmak, Dindar olmak, Hayatın bana verdiklerini kabullenmek, Geleneklere saygılı olmak, İlmli olmak, Dünyevi işlerden elayak çekmek.
Uyma (conformity)	Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması.	Kibarlık, İtaatkar olmak, Anne-babaya ve yaşlılara değer vermek, Kendini denetleyebilmek.
Güvenlik (security)	Toplumun, varolan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği.	Ulusal güvenlik, Toplumsal düzenin sürmesini istemek, Temiz olmak, Aile güvenliği, İyiliğe karşılık vermek, Bağlılık duygusu, Sağlıklı olmak.

Nelson'a göre değerler 3 ayrı grup şeklindedir. Bunlar; bireysel değerler, grup değerleri ve sosyal değerlerdir (Akt. Yazıcı, 2006: 501).

Tablo 4

Nelson Değer Sınıflaması

Bireysel Değerler	Kişisel seçimlerimizle ilgili olan bireyin kendi değerleridir.
Sosyal Değerler	Toplum tarafından benimsenmiş ve varolan düzen içerisinde yaşamı sürdürmek için gerekli olan değerlerdir. Bunlar; adalet, eşitlik, saygı gibi değerlerdir.
Grup Değerleri	Bu değerler toplumun bir parçası olarak, belirli gruplar içerisinde yer alan grup üyelerinin paylaşımı olan değerlerdir.

2.7.3. Çeşitli Ortamlarda Değerler Eğitimi

2.7.3.1. Ailede Değerler Eğitimi

Aile, bir çocuğun gelişiminde ve onun kişiliğinin oluşmasında önemli ölçüde bir yere sahiptir. Çocuğun karakteri, davranışları ve değerleri ailenin yetiştirme sürecinde sergilediği tutum ile ilintilidir. Ailede değerler çok küçük yaşlarda ve bir bütün olarak öğretilir ve bu öğrenmeler çocukta derinlemesine bir şekilde yerleşir. Bunun sebebi, çocuğun ailesi ile bütünleşmiş olmasındandır (Dikmen, 2014:172). Sağlıklı değerler için, çocuk kendi değerlerini kendi seçmeli, hiçbir şekilde zorlanmamalı ve baskı altında olmamalıdır.

“Vicdan ancak ikna üzerine kurulduğunda, kararlar yaptırım korkusundan değil, iyilik ve insanlık uğruna kendiliğinden alındığında, gelişigüzel etkilenmeyen, güvenilir bir büyüklüğe erişir. Bu nedenle çocukların daha küçüklükten itibaren, kendi yargılarına varabilmeleri için özgür bırakılmaları gerekir.” (Ulusoy, 2007:31).

Çocuğa ailede temel olarak bazı değerler öğretilmelidir. Bunlar; saygı, sevgi, hoşgörü, sorumluluk, sağlık, aileye bağlılık, Allah'a inanmak, öz denetim, yardımseverlik, vatanseverlik, merhamet, sabır, empati, barış ve vicdan olarak belirtilebilir.

Bireylerin, iyi veya kötü kazanmış olduğu tüm davranışların temelinde aile bulunmaktadır. Aile içerisindeki etkileşim çocukların davranışlarını şekillendirir. Ailede kazanılan değerler, diğer tüm değerler ile uyum sağlamalıdır. (Tezcan, 2018:44).

2.7.3.2. Okulda Değerler Eğitimi

Eğitim ilk olarak ailede başlar ve daha sonra okulda devam eder. Okullarda sistematik bir bilgi aktarımı söz konusudur. Bu bilgiler ailenin çocuğa öğrettiği bilgilerin devamı niteliğinde olmalıdır. Ailede başlayan değerler eğitimi çocuklara okullarda sistemli ve planlı bir şekilde öğretilir. Okullar iyiyi, doğruyu öğreterek kaliteli bireyler yetiştirmeyi amaçlayarak değerler eğitimi sürecinde bir bireyin nasıl olması gerektiği sorusuna bir cevap niteliğindedir (Yıldırım, 2018: 298). Bu noktada, çocuğun hazırbulunuşluğu, gelişimi ve öğretmenin niteliği çok önemlidir. Öğretmenin değerler eğitimi sürecine tam anlamıyla hakim olması gerekir. Öğrencinin ise bu değerleri kazanabilecek olgunlukta olması ve kazandığı bu değerleri davranışa dönüştürebilecek donanımına sahip olması gerekmektedir.

Değerler eğitiminin okul boyutundaki temel yapı taşı öğretmenlerdir. Öğretmen gerek sözleri, gerek davranışları, gerekse rol model oluşu ile öğrencilere hitap edebilmelidir. Eğitim, toplum değerlerini nesilden nesile hazırlanmış programlar aracılığıyla aktararak bu değerlerin kalıcılığını sağlamaktadır. Burada, öğretmenler hazırlanan plan programlar ve aktarılan değerler noktasında yine önemli bir roldedir. Öğretmenlerin, değerleri nasıl, hangi yöntemle, ne şekilde aktaracağı etik kurallar çerçevesinde belirlenmeli ve bu kurallar yine kendileri tarafından benimsenmelidir (Akbaba Altun, 2003:10). Değer eğitiminde taklit önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle öğretmen örnek alınan bir pozisyonda olmalıdır. Çünkü okulda değer eğitiminin en büyük rolü öğretmendedir (Ulusoy, 2021:188).

2.7.3.3. Çevrede Değerler Eğitimi

İnsanlar yaşamları boyu çevrelerindeki toplumların kültürlerinden, alışkanlıklarından ve ekonomik yapılarından etkilenmişlerdir. Toplumların farklı kültürel yapıları insanların birbirleriyle iletişimlerinde önemli bir konuma sahiptir. Her toplumun kendi yaşantısı ve kendine ait bir hayata bakış açısı vardır ve insanlar ait oldukları bu toplumun bakış açısını benimserler. Örneğin; Japonya’da yemek yerken ağız höpürdetmek o yemeğin beğenildiği anlamına gelirken, Türkiye’de bu davranış çok hoş karşılanmayabilir. Buradan hareketle de söyleyebiliriz ki her toplumun kendine özgü değerleri, kuralları ve yaşam tarzları vardır. Bireyin toplumun bir üyesi olabilmesi için, o toplumun yazılı ve sözlü değerlerini içselleştirmesi gerekir (Tezcan, 2018:51)

2.7.4. Değerler ve Öğretmenler

Öğretmenler kendilerini değerler eğitiminde eğitici, öğretici, yol gösterici, rol-model ve beceri geliştirici olarak görmektedirler. Değer eğitimcilerin deneyimi ve çalışmaları doğrultusunda öğretmenlerin değerler eğitimini kendi üzerlerine aldıklarını göstermektedir. (Akt. Akbaş, 2004:90).

Öğretim programlarını okullarda öğretmenler uygulamaktadır. Dolayısıyla bir öğrencinin eğitim hayatındaki en önemli yapı taşlarından birinin öğretmen olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar, okullarda etkili öğretimi gerçekleştiren öğelerin öğretmen ve öğrenci olduğunu göstermektedir. (Balcı, 1991:58). Öğretmenler okullarda öğrencilere yalnızca programa dahil edilen bilgileri değil, bunlarla birlikte iyiyi, doğruyu da öğretmektedirler. Öğretmenler derste yalnızca konuyu anlatmakla yetinmez, öğrencilerin karşısına karakterleri ve kişilikleri ile çıkarlar. (Akbaş, 2004:91).

Cafoğlu ve Somuncuoğlu (2000) tarafından yapılan bir araştırmada öğrenci ve öğretmenlerin birbirlerini ahlaki değerler açısından değerlendirmeleri istenmiştir ve araştırmada öğrenciler öğretmenlerini şu konularda eleştirmişlerdir:

- Öğretmenler öğrencilere karşı dürüst değiller.

- Öğrencilere sempati duymuyorlar ve onları ödüllendirmiyorlar.
- Öğrencilere karşı adil değiller.
- Öğrencilere güvenmiyorlar.
- İçten değiller.
- Öğrencileri küçümsüyor, aşağılıyorlar.
- Öğrencilere güler yüz neredeyse hiç göstermiyorlar.

Bu eleştiriler çoğunlukla değer ifadeleri içermektedir ve bu ifadelere göre öğretmenlerin değer öğretimi konusunda öğrencilerin davranışlarında olumsuz etki yapabilecek davranışlar görülmektedir. Yapılan çalışmalar öğretmenlerin öğrencilerin kişiliğine saygı göstermesi halinde bu durumun öğrencilerin davranışları üzerinde olumlu yönde etkili olduğunu göstermiştir (Akbaş, 2004:92).

Lickona (1993) değerler öğretiminde başarı için öğretmenlere şunları önermiştir:

- Öğrencilere sevgi ve saygılı davranarak iyi bir örnek oluşturulmalı ve olumlu sosyal davranışlar desteklenmelidir.
- Öğrencilerin birbirlerini birey olarak tanımaları sağlanmalı, birbirlerine saygı duymaları ve birbirlerini önemsemeleri gerektiği ifade edilmeli ve bu hisleri içselleştirebilmelerine yardımcı olacak bir ahlaki bir topluluk oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin karar alma süreçlerine yardımcı olacak ve sınıfı yaşanacak, öğrenilecek iyi bir yer haline getirme sorumluluğuna dahil eden demokratik bir sınıf ortamı yaratılmalıdır.
- Değerler müfredat aracılığıyla öğretilmelidir.
- İşbirlikçi öğrenme metodu kullanılmalıdır. Böylelikle öğrencilerde başkalarını takdir etme, bakış açılarını geliştirme ve ortak hedefler doğrultusunda başkalarıyla çalışma becerileri gelişecektir.
- Ahlaki yansıma için öğrenciler teşvik edilmeli desteklenmelidir.
- Temel ahlaki becerilerin gelişimi açısından çatışmaların nasıl adil ve güç kullanmadan çözülebileceği öğretilmelidir.
- Sınıfın ötesinde okulda genel bir ahlaki kültür ortamı oluşturulmalıdır.
- Ebeveynler ve toplum değerler eğitiminde ortak olarak görevlendirilmeli, ebeveynlere okulun onları çocuklarının ilk ve en önemli ahlak öğretmeni olarak gördüğünü ifade edilmeli, ebeveynlere okulun kazandırmaya çalıştığı değerleri pekiştirebilecekleri çeşitli yöntemler gösterilmelidir.

2.7.5. Müzik Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler

Milli Eğitim Bakanlığı tüm öğretim programında çeşitli ve faydalı olacağı düşünülen birtakım değerlere yer vermiştir. Bu değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olarak belirlenmiştir.

Müzik dersi öğretim programında da bu değerlere, kazanımlar aracılığı ile öğrencilere aktarılabilsin diye yer verilmiştir. Sözü edilen kazanımlarda çeşitli değerler bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen bu değerlere ilişkin tanımlamalar şu şekilde ifade edilebilir (TDK, 1932):

- **Adalet:** Adil olma, doğruluğu savunma, yasalar ile belirlenen hakların herkesçe kullanılabilmesi.
- **Dostluk:** Dost olma durumu, sevgi bağı kurma, kişisel çıkarsız samimi bir arkadaşlık.
- **Dürüstlük:** Doğruluk, özü sözü bir olma.
- **Öz Denetim:** Kişinin kontrollü tepkiler ve davranışlar verebilmesi, otokontrol.
- **Sabır:** Beklenen bir olayı/durumu sakince, telaşsız beklemek.
- **Saygı:** Bir kimseye karşı özenli, kibar ve ölçülü davranma duygusu.
- **Sevgi:** Bir kimseye karşı yakın, ilgili ve sıcak davranma duygusu.
- **Sorumluluk:** Kişinin yaptığı veya üstlendiği durumlarının mesuliyetini alması.
- **Vatanseverlik:** Vatanını seven, koruyan, yurtsever.
- **Yardımseverlik:** Yardım etmeyi seven, hayırsever.

Mevcut öğretim programında tanımlamaları yapılan bu değerlere yer verilmiştir ve her kazanımdan bir değer kazanılması amaçlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, öğretim programında yalnızca akademik başarısı yüksek bireyler değil, aynı zamanda temel değerlere sahip çıkan güçlü bir nesil yetiştirmek amacıyla olduğunu da belirtmiştir.

Bakanlığın belirlemiş olduğu bu değerlerin öğretim programı'nda yer alan kazanımlar ile birlikte müzik derslerinde çeşitli müzik etkinlikleri, okul şarkıları, marşlar, türküler ve diğer çeşitli faaliyetler ile öğrencilere aktarılması hedeflenmektedir.

Değerlerin öğretim programındaki yeri oldukça önemli görülmektedir ve tüm derslerin kazanımlarında mutlaka değerlere yer verilmektedir. Değerlerin ortaokul müzik

dersi öğretim programındaki önemine ve etkisine değinmeden önce 2018 Müzik Öğretim Programı içerisinde yer alan kazanımları açıklamak gerekecektir (MEB, 2018):

Müzik Dersi Öğretim Programı'nda dört temel öğrenme alanı bulunmaktadır. Bunlar:

- Dinleme-Söyleme
- Müziksel Algı ve Bilgilenme
- Müziksel Yaratıcılık
- Müzik Kültürü

Belirtilen bu dört öğrenme alanı ile ilgili kazanımların sayısı kademelere göre değişiklik göstermektedir. Öğrenme alanlarıyla ilgili kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5

Ortaokul 5. 6. 7. ve 8. Sınıflar İçin Belirlenen Öğrenme Alanları ve Kazanım Sayıları

	Dinleme- Söyleme	Müziksel Algı ve Bilgilenme	Müziksel Yaratıcılık	Müzik Kültürü	Toplam
5.Sınıf					
Kazanım Sayısı	6	7	6	4	23
6.Sınıf					
Kazanım Sayısı	7	4	6	6	23
7.Sınıf					
Kazanım Sayısı	7	4	5	6	22
8.Sınıf					
Kazanım Sayısı	10	2	4	9	25

Tablo 5'e göre, 5.sınıflarda Dinleme-Söyleme alanını kapsayan kazanımların sayısı 6 iken, bu sayı 6. ve 7.sınıflarda 7, 8.sınıflarda ise 10 kazanım olarak belirlenmiştir. Buradan hareketle 5.sınıf yaş grubunun diğer 3 sınıf yaş grubuna göre yaşları gereği dikkat, motive, güdülenme, odaklanma gibi becerilerinin üst sınıf gruplarına göre henüz gelişimini tamamlamadığı düşünüldüğünde kazanım sayılarının alt sınıftan üst sınıflara doğru artış göstermesi doğru bir planlama yapıldığının göstergesi olarak görülebilir.

5.sınıflarda Müziksel Algı ve Bilgilenme alanını kapsayan kazanımların sayısı 7 iken, bu sayı 6. ve 7.sınıflarda 4, 8.sınıflarda ise 2 kazanım olarak belirlenmiştir. Bu öğrenme alanı için, kademe yükseldikçe bu alanı içeren kazanımların sayısı azalmış öte yandan buradan azaltılan kazanımların müzik kültürü ve dinleme-söyleme alanlarına yeni, o alanlara özgü kazanımlar olarak eklendiği söylenebilir. Bu alanın 5.sınıfların dört öğrenme alanındaki en yüksek ve tüm kademelerin müziksel algı ve bilgilenme alanlarında en yüksek kazanım sayısına sahip olması, temel müziksel bilgilerin 5.sınıflarda yoğun olarak verildiği yorumunu yaptırabilmektedir.

5. ve 6.sınıflarda Müziksel Yaratıcılık alanını kapsayan kazanımların sayısı 6 iken, bu sayı 7.sınıflarda 5, 8.sınıflarda ise 4 kazanım olarak belirlenmiştir. Bu dağılımda 5. ve 6. sınıf yaş gruplarının hayal güçlerinin zenginliği göz önüne alınarak yaratıcılık alanında daha aktif olacağını, 7. ve 8. sınıflarda ise yaratıcılıktan ziyade müzik kültürünün ve dinleme-söyleme öğrenme alanlarının ön planda olacağı görülmektedir.

5.sınıflarda Müzik Kültürü alanını kapsayan kazanımların sayısı 4 iken, bu sayı 6. ve 7.sınıflarda 6, 8.sınıflarda ise 9 kazanım olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, 5.sınıfların bir kültür olarak müzik kültürünü, evrensel müzik çalışmalarını tanımaları için yaşlarının henüz küçük olduğu söylenebilir. Burada 8.sınıfların müzik kültürü öğrenme alanlarının tüm kademeler içerisinde bu alanda en yüksek kazanım sayısına sahip olması, 8.sınıfların belli bir yaş düzeyine gelmiş olmaları ve müziğe dair çeşitli kültürel öğrenmeler için uygun bir olgunluğa ulaşmış oldukları gerçeği ile bağdaştırılabilir. Kazanımlar ortaokul tüm kademeler için (5. 6. 7. ve 8. sınıflar) şu şekildedir (MEB, 2018):

Tablo 6

Ortaokul 5.Sınıf Müzik Dersi Kazanımları

1. İstiklal Marşı'nı anlamına uygun söylemeye özen gösterir.
2. Farklı ritmik yapıdaki ezgileri seslendirir.
3. Belirli gün ve haftalarla ilgili müzik etkinliklerine katılır.
4. Seslendirdiği müziklerde gürlük ve hız değişikliklerini uygular.
5. Türk müziğinin makamsal yapısını fark eder.
6. Müzik çalışmalarını sergiler.
7. Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.
8. Öğrendiği seslerin uzunluk ve kısalık özelliklerini ayırt eder.
9. Öğrendiği seslerin incelik ve kalınlık özelliklerini ayırt eder.
10. Müzikteki ses yüksekliklerini dizek üzerinde gösterir.

11. Müziklerde farklı bölümleri ritim çalgılarıyla ayırt eder.
12. Müziklerde temel hız ve gürlük basamaklarını ayırt eder.
13. Sesin oluşumunu açıklar.
14. Dinlediği müziklerle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade eder.
15. Kendi oluşturduğu ritim kalıbını seslendirir.
16. Müziklerdeki farklı bölümleri dansa dönüştürür.
17. Müziklere kendi oluşturduğu ritim kalıbı ile eşlik eder.
18. Farklı ritmik yapıdaki müziklere uygun hareket eder.
19. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır.
20. İstiklâl Marşı'nın tarihsel sürecini millî ve manevi değerlerle ilişkilendirir.
21. Bireysel müzik arşivini oluşturur.
22. Farklı türdeki müzikleri dinleyerek beğeni ve müzik kültürünü geliştirir.
23. Atatürk'ün müziğe verdiği önemi araştırır.

Tablo 7

Ortaokul 6. Sınıf Müzik Dersi Kazanımları

1. İstiklâl Marşı'nı birlikte söyler.
2. Millî birlik ve beraberlik duygusunu güçlendiren marşlarımızı doğru söyler.
3. Öğrendiği notaları seslendirir.
4. Farklı ritmik yapıdaki müzikleri seslendirir.
5. Seslendirdiği müziklerde hız ve gürlük basamaklarını uygular.
6. Türk müziğinin makamsal bir yapıda olduğunu fark eder.
7. Müzik çalışmalarını sergiler.
8. Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.
9. Müziklerde aynı ve farklı bölümleri ritim çalgılarıyla ayırt eder.
10. Ergenlik dönemi ses değişim özelliklerini fark eder.
11. İnsan sesinin oluşumunu kavrar.
12. Dinlediği farklı türdeki müziklerle ilgili duygu ve düşüncelerini farklı anlatım yollarıyla ifade eder.
13. Farklı ritmik yapıdaki müzikleri harekete dönüştürür.
14. Ezgilere kendi oluşturduğu ritim kalıbı ile eşlik eder.
15. Müziklerde aynı ve farklı bölümleri dansa dönüştürür.
16. Kendi oluşturduğu ezgileri seslendirir.
17. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır.
18. Yurdumuza ait başlıca müzik türlerini ayırt eder.
19. Atatürk'ün müzikle ilgili temel görüşlerini anlar.
20. Yurdumuza ait müzik türlerinin kültürümüzün bir değeri ve zenginliği olduğunu fark eder.
21. Türk müziği kültürünü tanır.
22. Dinlediği çeşitli türdeki müziklerden hem bireysel hem de ortak sınıf arşivini geliştirir.
23. Atatürk'ün sevdiği türkü ve şarkıları tanır.

Tablo 8

Ortaokul 7. Sınıf Müzik Dersi Kazanımları

1. İstiklâl Marşı'nı doğru söyler.
2. Millî birlik ve beraberlik duygusunu güçlendiren marşlarımızı doğru söyler.
3. Müzikte hız ve gürlük basamaklarını uygular.
4. Türk müziğinin makamsal bir yapıda olduğunu fark eder.
5. Yurdumuza ait müzik türlerinden eserler seslendirir.
6. Ses grupları oluşturmaya istekli olur.
7. Müzik çalışmalarını sergiler.
8. Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.
9. Müzikte dizileri tanır.
10. İnsan sesi ve ses topluluklarını ayırt eder.
11. Çalgı türleri ve çalgı topluluklarını ayırt eder.
12. Müziklere kendi oluşturduğu ritim kalıbı ile eşlik eder.
13. Kendi oluşturduğu ezgileri seslendirir.
14. Dinlediği farklı türdeki müziklerle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade eder.
15. Türkülerin yaşanmış öykülerini canlandırır.
16. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır.
17. Atatürk'ün müziğin geliştirilmesine verdiği önemi açıklar.
18. Dünya müziklerini tanır.
19. Dinlediği çeşitli türlerdeki müziklerden hem bireysel hem de ortak sınıf arşivini geliştirir.
20. Dinlediği uluslararası müzikleri türlerine göre ayırt eder.
21. Türkülerin yaşanmış öykülerini araştırır.
22. Türk müziği kültürünü tanır.

Tablo 9

Ortaokul 8. Sınıf Müzik Dersi Kazanımları

1. İstiklâl Marşı'nı doğru söyler.
2. Toplum hayatımızda önemli yer tutan marşlarımızı doğru söyler.
3. Türk toplum ve topluluklarının müzik kültürlerinden uygun örnekleri dinler.
4. Türk müziğinin makamsal bir yapıda olduğunu fark eder.
5. Yurdumuza ait müzik türlerinden eserler seslendirir.
6. Müzik eserlerini hız belirteci (metronom) kullanarak uygun hızlarda seslendirir.
7. Ses grupları oluşturur.
8. Türk kültürüne ait müzikleri dinler.
9. Müzik çalışmalarını sergiler.
10. Mahallî sanatçıları araştırır.
11. Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.

12. Müzikte dizileri tanır.
13. Türkülerin yaşanmış öykülerini canlandırır.
14. Farklı ve tekrarlanan bölümlerden oluşan ritim kalıpları oluşturur.
15. Kendi oluşturduğu ezgileri seslendirir.
16. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır.
17. Türk müziği biçimlerini tanır.
18. Dinlediği farklı türlerdeki müziklerle ilgili duygu ve düşüncelerini açıklar.
19. Müziğin diğer sanatlarla ilişkisini kavrar.
20. Türkülerin yaşanmış öykülerini araştırır.
21. Dinlediği farklı türlerdeki müziklerden hem bireysel hem de ortak sınıf arşivini geliştirir.
22. Atatürk'ün güzel sanatlar içinde müziğe verdiği yeri ve önemi kavrar.
23. Müziğin terapi yöntemi olarak da kullanıldığını bilir.
24. Sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarını açıklar.
25. Müzik alanına ait ana ve yan meslekleri tanır.

2.8. İlgili Araştırmalar

Karagöz (2013) doktora tezinde çocukluk döneminden itibaren alınan müzik eğitiminin bireylere "seçici dinleyici" özelliği kazandırmasının öneminden söz etmiştir. Dinlenen müziklerde sadece müzik melodi ögesinin değil, sözlerin de içerik olarak uygun olması gerektiğini, genel ahlak kurallarına uymayan, toplumsal yapıya zarar verebilecek, kültürel değerleri yok sayan söz gruplarından oluşan müziklerin dinlenilmesinin toplumsal yapının farkında olmadan bozulmasına sebebiyet verebileceğini vurgulamaktadır.

Karagöz (2013) tarafından hazırlanan “İlköğretim Öğrencilerine Değerlerin Okul Şarkıları Yoluyla Kazandırılması” isimli doktora tezinde Karagöz, “Müzik Dersi Değerler Ölçeği” kullanmış ve şarkıların değerlerin kazanımına yönelik yarattığı etkiyi belirlemeye çalışmıştır. Bu araştırmanın sonucunda müzik eğitiminde paylaşım, hoşgörü, sorumluluk değerlerine yer veren okul şarkılarının, çocukların bu değerleri kazanmasında etkili olduğunu ve çocukların bu değerlere ait farkındalık düzeylerinin artmasına yardımcı olduğunu tespit etmiştir (Yükrük ve Akarsu, 2017: 1182).

Yükrük ve Akarsu (2015) tarafından yapılan bir araştırmada müzik öğretim programında yer alan “Temel beceriler ve değerler” bölümündeki bulunan ve kazanılması beklenen değerlerin yetersiz olduğu vurgulanmıştır.

Yine Yükrük ve Akarsu (2017) yaptıkları bir araştırmada, MEB’in öğretim programlarında yer verdiği değerlerin çoğunun ders kitaplarında vurgulanmadığını, “Adil Olma, Alçakgönüllülük, İyilik Yapmak, Misafirperverlik, Selamlaşma, Kültürel Mirasa Sahip Çıkma, Nazik Olmak, Paylaşımçı Olmak” değerlerine ise hiç yer verilmediğini belirtmişlerdir.

Kara ve Emirhan (2020) müzik dersi kitaplarının çocuklar için oldukça faydalı değerler içerdiğini, bu değerlerden faydalanılması gerektiğini ve bu noktada şarkıların çocukların ilgisini çekebilecek nitelikte ve seviyede olması gerektiğini belirtmektedir.

Karagözoğlu (2020) çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerin cevaplarını incelemiş ve bu cevaplar ışığında öğrencilerin şarkılarda sözlerden ziyade daha çok ritim ve melodiye odaklandıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin beğenilerinin, şarkıları çevrelerinde duyma sıklığına göre, sözlerinin kolay ezberlenebilir olmasına ve şarkıların hareketli olmasına göre değiştiğini ifade etmektedir. Şarkıların öğreticiliği veya şarkıların ne öğretmek istediği konusunda öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun herhangi bir fikri bulunmadığını belirtmiş şarkının ana duygusu olarak şarkının içinde geçen herhangi bir cümleyi söylediklerini ifade etmiştir.

Turhal ve Varış (2022) müzik ve değerler eğitimi üzerine çeşitli akademik çalışmaları inceleyip elde ettikleri bulgular sonucunda müzik eğitiminin değerlerin kazandırılmasında ve aktarılmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanı sıra müzik ve değerler eğitimi alanında daha geniş, kapsamlı ve daha fazla akademik çalışma yapılmasının gerekliliğinden söz etmişlerdir. Yine bu alanlarda ilköğretim düzeylerine yönelik akademik çalışmaların bulunduğunu ancak ortaöğretim düzeyine ait akademik çalışmaya rastlanmadığını belirtmişlerdir.

Uludağ (2023) değerler eğitimine yönelik çeşitli öğretim programları ve müzik eğitimi alanında daha detaylı ve planlı çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği alanlarında da değer kavramlarına yönelik daha kapsamlı çalışmalar yapılabileceğini, elde edilen verilerin değerler eğitimi sürecinde etkili bir şekilde kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Börekçi ve Elaldı (2023) yaptıkları araştırmada incelenen şarkılardan birinin sözlerinin olumsuz değer içerdiği belirtmişlerdir. Bahsedilen olumsuz değer şu şekilde

ifade edilmiştir: “Köpek uçmak istemiş” isimli eserde “Karga ona anlatmış bizimki de inanmış” dizesinde olumsuz bir değer olarak yalan söylemek değeri yer almaktadır. Bu tür olumsuz değerlerle karşılaşmamak için çocuk şarkılarının seçiminde çok dikkatli olunması ve çocuklarda olumlu değer kazanımını sağlayacak şarkı seçimleri yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Aksoy (2023) katılımcıları ortaokul öğrencileri olan araştırmasında katılımcıların müzikleri beğenme kriterlerinin şarkıcının veya grup üyelerinin seslerinin güzelliği, şarkıların ya da sözlerin güzelliği, danslar, sahne şovları, görselliğin güçlü ve canlı oluşu, giyim tarzları gibi çeşitli etkenlerden oluştuğunu ve en çok dinledikleri ilk on şarkıda MEB’in öğretim programlarında yer vermiş olduğu on kök değerden hiçbirisinin bulunmadığını belirtmektedir. Bu sonuç doğrultusunda MEB’in müzik dersi ders kitaplarında değerler eğitime yönelik öğrencilerin severek, keyif alarak söyleyeceği veya dinleyeceği popüler müzik eşlikli daha fazla şarkının yer alabileceğini ifade etmektedir.

Akarsu (2018) yapmış olduğu araştırmada müzik öğretimi programını değerler açısından incelemiş olup bu araştırma sonucunda programda yer alan değerlerin öğretim programının genel amaç ve alan içeriği açısından yeterli olmadığını belirtmiştir. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı’nın değerler eğitimi yönergesinde 27 adet değer yer aldığını ve bu değerlerin pek çoğunun müzik öğretim programı içerisinde hiç bulunmadığını ifade etmiştir.

Karakoç (2019) ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan şarkıları müziksel özellikler ve değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırmadan elde ettiği sonuçlar doğrultusunda, değerler eğitiminde kazandırılması hedeflenen değerlerin zenginleştirilebileceğini veya şarkı seçiminde yer verilen değerlere daha uygun seçimler yapılabileceğini belirtmiştir. Kova ve Turhan (2012) “Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özyay Gönülüm Bağlamında Bir İnceleme” başlıklı araştırmalarında analiz edilen eserlerde adalet, saygı, sevgi, dürüstlük, hoşgörü, mertlik, bilime değer verme, doğa sevgisi gibi değerlerin fazlaca işlendiğini belirtmişlerdir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama teknikleri ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma ortaokul müzik dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından incelenmesine yönelik araştırmaya dâhil edilen öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada incelenen durum ortaokul müzik dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından incelenmesidir. Bu doğrultuda ortaokul müzik öğretim programında yer alan kök değerler, değerler eğitimi açısından değerlendirilmiş nitel olarak sorgulanıp derinlemesine incelenmiştir. Bu araştırmalarda genelde kullanılan veri toplama şekli görüşmelerdir. Bununla birlikte araştırmanın ana problemine ve alt problemlerine cevap aranmıştır. Araştırmada müzik öğretim programına, programın içerdiği kazanımlara ve programda yer alan 10 kök değere dair inceleme yapmak amacıyla öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmen görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile belirlenmiştir.

3.2. Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada, ortaokul müzik ğretim programı derinlemesine incelenmiştir. Ortaokul müzik ğretim programında yer alan kazanımlar bir bütün halinde toparlanıp listelenmiştir. Bununla birlikte araştırmada veri toplamak amacıyla öğretmenlerden görüş almak için araştırmacı tarafından oluşturulan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşme yöntemiyle, deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar, zihinsel algılar ve tepkiler gibi soyut kavramlar anlaşılmaya çalışılır (Yıldırım ve şimşek, 2018). Hazırlanan görüşme formunun kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla bir eğitim bilimleri ve bir müzik eğitimi uzmanının görüşleri alınarak uygulamaya hazır duruma getirilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, nitel verilerin analiz tekniklerine bağlı kalınarak analiz edilmiştir. Görüşmeler sonucu ulaşılan verilerin analizinde ilk olarak öğretmenlere temsili isimli verilmiştir. Verilerin incelenmesinde elde edilen sonuçlar kodlanmış, kategoriler bulunmuş ve temalar doğrultusunda şekillendirilerek tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

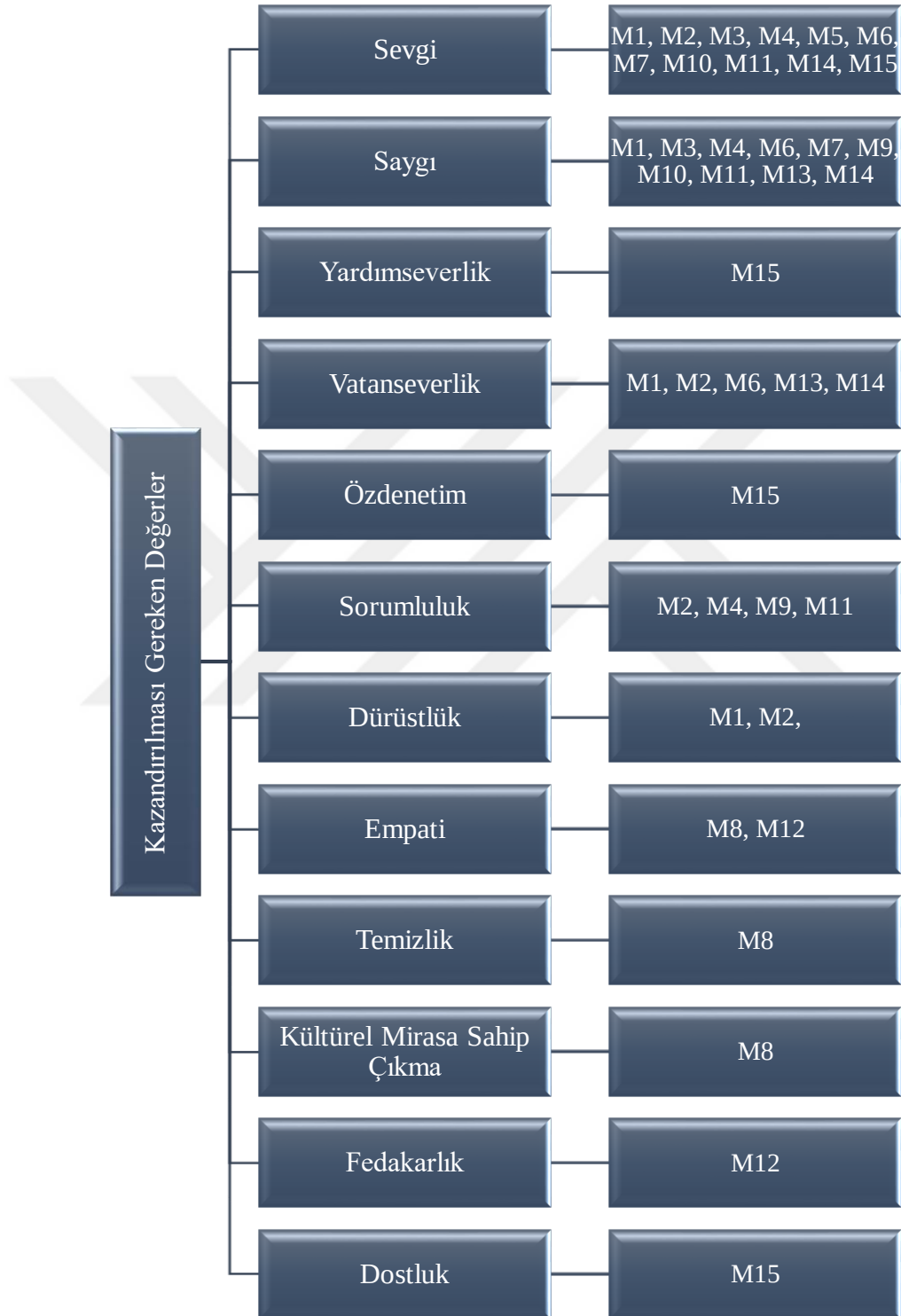
BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde ulaşılan bulgular ve bu bulguların yorumları yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada birinci alt problem “Müzik dersi öğretim programında öğrencilere hangi değerlerin kazandırılması gerektiği konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda, “Kazandırılması Gereken Değerler” ana teması ortaya çıkmıştır. Bu birinci ana temaya ait 12 kod ortaya çıkmıştır. Kod ve temaya ait veriler Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Kazandırılması Gereken Değerler Temasına Ait Kodlar

Kazandırılması gereken değerler temasında toplam 12 kod yer almaktadır. Bu kodlar “sevgi” “saygı” “yardımsever” “vatansever” “özdenetim” “sorumluluk” “dürüstlük” “empati” “temizlik” “kültürel mirasa sahip çıkma” “fedakarlık” ve “dostluk” şeklindedir.

Şekil 1 incelendiğinde en çok kazandırılması gerektiği düşünülen değer “sevgi” olduğu görülmektedir. Bu kodu destekleyen öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“En başta öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerlerden biri sevgi olmalıdır. Sevgi paylaşılmadan anlaşılamaz ve ortak duygulara sahip olabilmek için gereklidir.” (M2)

“İlk olarak sevgi ve saygı değerlerinin kazandırılması gerektiğini düşünüyorum.” (M3)

“Çocukların davranış problemlerinin başında değer eksikliği var. Özellikle sevgi gibi bir değer mutlaka kazandırılmalı ki geleceğe daha iyi kalpli, doğru bireyler yetiştirilebilsin.” (M5)

“Sevgi değerinin en temelde yer aldığını düşünüyorum. Yani sevgisiz bir çocuk diğer değerleri kazansa bile eksik kalacaktır.” (M6)

Şekil 1’de “sevgi” kodunda M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M10, M11, M14, M15 isimli 11 öğretmenin görüşlerinden faydalandığı görülmektedir. Kazandırılması gerekli görülen değerlerin başında sevgi yer almaktadır. Öğretmenler bu değer öğrencilerin başta duygusal zeka olmak üzere çok yönlü zeka gelişimine yardımcı olduğunu düşünmektedirler.

En çok kazandırılması gereken ikinci değer “saygı” olarak belirlenmiştir. Bu kod ile ilgili öğretmenler görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Halihazırda var olan değerlerin içinde saygı en önemlisi bence.” (M1)

“Kesinlikle saygı. Zaten programda da var bu değer” (M4)

“Öğretim programının amacı öğrencilere iyiyi, doğruyu kazandırmaktır. Öğrencilerde ciddi bir umursamazlık var ne yazık ki. O yüzden saygı en çok ihtiyaç duyulan değer olabilir.” (M7)

“Bana ya da bir başkasına saygısız davranılmasından rahatsızlık duyuyorum. Evet her değer önemli ama müzik derslerimizde saygıyı kazandırmak lazım önce.” (M13)

“Saygı” olarak belirlenen kodda M1, M3, M4, M6, M7, M9, M10, M11, M13, M14 isimli 10 öğretmenin görüşlerinden faydalanıldığı görülmektedir.

Öğretmenler görüşlerinde öğrencilerin davranışsal olarak saygı sınırını zaman zaman aştıklarını, bu değere çok hakim olmadıklarını ve yeteri kadar içselleştiremediklerini söylemişlerdir. Dolayısıyla da en çok saygı değerinin kazandırılması gerektiğini düşünmektedirler.

Üçüncü kazandırılması gereken değer “vatanseverlik” değeri görülmektedir. Bu kodu destekleyen öğretmenler görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Ben milli değerlerimizi çok önemsiyorum. O yüzden saygı kadar vatanseverlik değeri de çok önemli benim için” (M1)

“Vatanseverlik. Çünkü var olan neslin geçmiş ve gelecek bağlantısını iyi kurması lazım. Marşlarımızın sözlerinin anlamlardan, bayrağımızın rengine kadar bunların ne ifade ettiklerini çok iyi bilmeleri lazım.” (M14)

Görüldüğü gibi “Vatanseverlik” kodunda M1, M2, M6, M13, M14 isimli 5 öğretmenin görüşü yer almaktadır. Öğretmenler milli bir değer olarak vatanseverlik değerinin öğrenciler üzerinde milli bilinç oluşturmak ve bu bilinci yerleştirmek adına etkili olduğunu dile getirmişlerdir.

Dördüncü değer olarak en fazla “sorumluluk” değerinin kazandırılması gerektiği görülmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmenler görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Sorumluluklarının bilincinde olan bireyler olmaları lazım. Söz konusu bir ödevse zamanında yapmayı bilmeli, bir törense zamanında katılmayı öğrenmeli.” (M9)

“Sorumluluk değeri geri planda kalıyor bizim derslerimizde. Şahsen ben yazılı ödevlendirme pek yapmadığım için derse karşı herhangi bir sorumlulukları olmadıklarını düşünüyorlar. Bu değer kazandırılmalı.” (M11)

“Sorumluluk” kodunda M2, M4, M9, M11 isimli 4 öğretmenin görüşü yer almaktadır. Öğretmenler öğrencilerinin sorumluluklarının bilincinde olmaları gerektiğini, sorumluluk değerinde eksiklikler olduğunu, bu değer kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Beşinci değer olarak “dürüstlük” değerinin kazandırılması gerektiği görülmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmenler görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Öğrencilere rol model olduğum bir değer bu benim. Sadece bizim öğretim programı için değil tüm öğretim programları için önemsenmeli. Bu yüzden derslerimde yer veriyorum buna.” (M1)

“Ortak duygulara sahip olabilmek için sevginin gerekli olduğunu belirtmişim bu da onun gibi dürüst olmak lazım ki duygularımız ortak ve samimi olabilsin. Fırsat buldukça derslerimde bahsediyorum bunlardan.” (M2)

“Dürüstlük” olarak ortaya çıkan kodda 2 öğretmen görüşü yer almaktadır. Bunlar M1 ve M2 olarak isimlendirilen öğretmenlerdir. İki öğretmen de önemsenmesi gereken bir değer olarak derslerinde bu değere yer vermeye çalıştıklarını belirtmiştir.

Altıncı değer olarak “empati” değerinin kazandırılması gerektiği görülmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmenler görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bu değer kök değerler arasında yok ama bence eklenmeli. Öğrenciler karşısındaki kişinin duygularını anlamakta empati kurmakta çok zorluk çekiyor.” (M8)

“Öğrencilerde bir bencillik söz konusu. Bence empati gibi bir değer mutlaka kazandırılmalı ve öğretim programına da eklenmeli.” (M12)

“Empati” olarak ortaya çıkan kodda 2 öğretmen görüşü yer almaktadır. Bunlar öğretmenler M8 ve M12 olarak isimlendirilen öğretmenlerdir. İki öğretmen de empati değerinin müzik dersi öğretim programı içerisinde yer alan 10 kök değere dahil edilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Yedinci değer olarak “yardımseverlik” değerinin kazandırılması gerektiği görülmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşü aşağıda verilmiştir:

“Bazen öğrencilerin birbirlerine karşı çok acımasız olduklarını görüyorum. Yardımseverlik bu konuda kazandırılması gereken önemli bir değer bence.” (M15)

“Yardımseverlik” olarak ortaya çıkan kodda sadece 1 öğretmen görüşü yer almaktadır. Bu öğretmen M15 olarak isimlendirilen öğretmendir. Öğretmen, çocukların zaman zaman acımasız olabildiklerini bu sebeple de bu değere derslerde yer verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Sekizinci değer olarak “özdenetim” değerinin kazandırılması gerektiği görölmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşü aşığıda verilmiştir:

“Çok ihmal edilen bir değer. Halbuki önemli. Öğrenciler kendilerini kontrol etmeyi öğrenmeliler ama müzik kitaplarımızda bununla ilgili şarkı sayısı da az mesela. Bu değer programda da ihmal ediliyor gibi.”

“Özdenetim” olarak ortaya çıkan kodda sadece 1 öğretmen görüşü yer almaktadır. Bu öğretmen M15 olarak isimlendirilen öğretmendir. Öğretmen, özdenetim değerinin genel olarak ihmal edildiğini, müzik dersi öğretim programında da dahil çok yer verilmediğini düşünmektedir.

Dokuzuncu değer olarak “temizlik” değerinin kazandırılması gerektiği görölmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşü aşığıda verilmiştir:

“Bu değer de kök değerler arasında yok ama çok temel kazanılması gereken bir beceri bence. Öğrencilere temizlik ile ilgili değer edinimi aşılması lazım”

“Temizlik” olarak ortaya çıkan kodda sadece 1 öğretmen görüşü yer almaktadır. Bu öğretmen M8 olarak isimlendirilen öğretmendir. Öğretmen, temizlik değerinin çok temel edinilmesi gereken bir değer olduğunu düşünmektedir.

Onuncu değer olarak “kültürel mirasa sahip çıkma” değerinin kazandırılması gerektiği görölmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşü aşığıda verilmiştir:

“Aslında bu değer değerler eğitimi yönergesinde var ama program içindeki değerlerde yok. Ama olmalı bence kültürel miras bizim derslerimizde çok rahat kazandırabileceğimiz bir değer. Bununla ilgili kitapta marşlar ve türküler çok var.” (M15)

“Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” olarak ortaya çıkan kodda sadece 1 öğretmen görüşü yer almaktadır. Bu öğretmen M15 olarak isimlendirilen öğretmendir. Öğretmen, bu değerin değerler eğitimi yönergesinde yer aldığını fakat öğretim programı içerisinde bulunmadığını ama olması gerektiğini dile getirmektedir. Ayrıca bu değerin müzik derslerinde öğrencilere edindirilmesi konusunda kitaplarda yeterli miktarda marşlar ve türküler olduğunu söylemektedir.

On birinci değer olarak “fedakarlık” değerinin kazandırılması gerektiği görölmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşü aşığıda verilmiştir:

“Empati değeri ile ilgili söylediğim bencillik burada da söz konusu. Bu bencilliğin önlenmesini fedakarlık değeri ile başarabileceğimize inanıyorum.” (M12)

“Empati” olarak ortaya çıkan kodda sadece 1 öğretmen görüşü yer almaktadır. Bu öğretmen M12 olarak isimlendirilen öğretmendir. Öğretmen, fedakarlık değeri ile öğrencilerin bencillik gibi bir duygunun yanlış olduğunu anlayabileceklerini savunmaktadır.

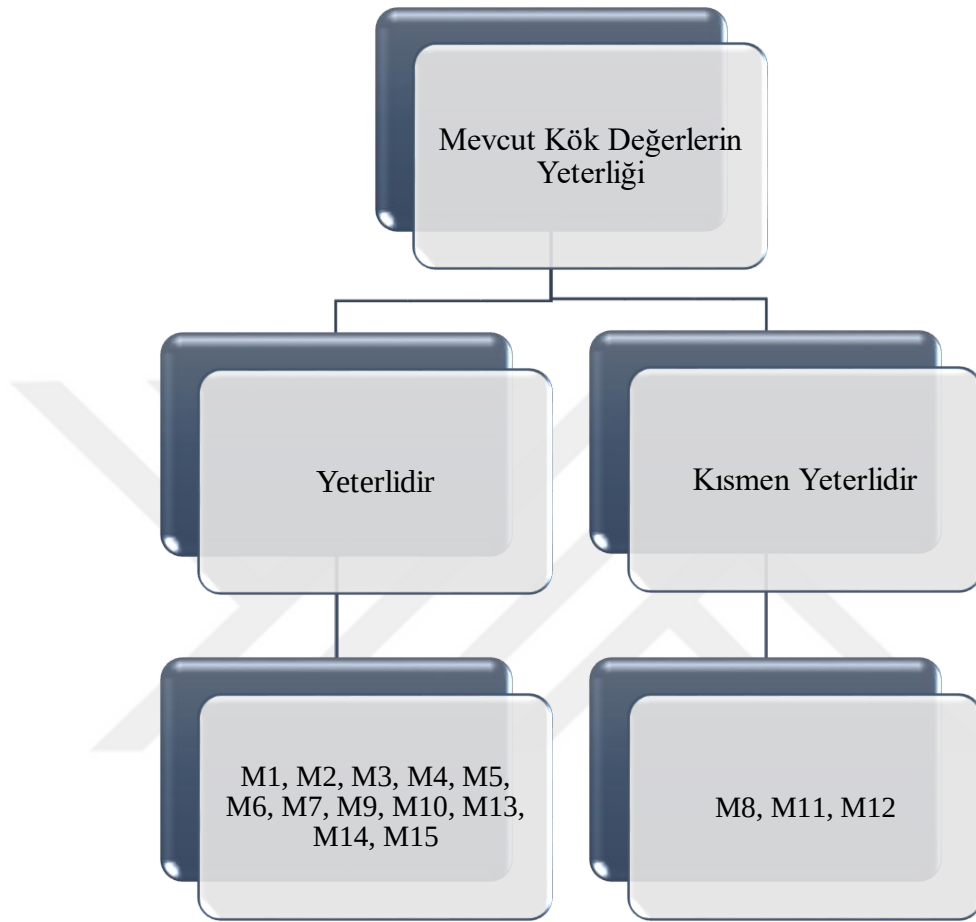
On ikinci değer olarak “dostluk” değerinin kazandırılması gerektiği görülmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşü aşağıda verilmiştir:

“Bu aslında müzik dersi için kolay değer çünkü kitaplarımızdaki şarkıların çoğu dostluk değeri içermekte. Özellikle ortaokul grubu için yer vermeye devam etmesi gerek bence ki bu değeri kaybetmesin çocuklar.” (M15)

“Dostluk” olarak ortaya çıkan kodda sadece 1 öğretmen görüşü yer almaktadır. Bu öğretmen M15 olarak isimlendirilen öğretmendir. Öğretmen, dostluk değerinin müzik kitaplarındaki şarkılarda sıkça yer aldığını ve bu değeri kazandırmanın kolay olduğunu söylemektedir. Özellikle ortaokul kademesindeki öğrencilerin bu değeri kaybetmemesi gerektiğini ve bu sebeple aynı şekilde bu değere yer vermeye devam etmesi görüşündedir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Müzik dersi öğretim programında yer alan mevcut 10 kök değerinin yeterliği konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda, “Mevcut Kök Değerlerin Yeterliği” ana teması ortaya çıkmıştır. Bu temaya ait ise 2 kod ortaya çıkmıştır. Kod ve temaya ait veriler Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Mevcut Kök Değerlerin Yeterliği Temasına Ait Kodlar

Şekil 2 incelendiğinde mevcut kök değerlerin yeterliği temasına ait “yeterlidir” ve “kısmen yeterlidir” olmak üzere 2 kod ortaya çıkmıştır.

Şekil 2’den anlaşılabacağı üzere en fazla “yeterlidir” ifadesi kullanılmıştır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Programda yer alan değerler bence yeterli. Bu değerleri kazandırabildiğimiz takdirde zaten bilinçli, kaliteli bireyler yetiştirmiş oluruz.” (M4)

“Öğretim programında yer alan 10 kök değerin yeterli olduğunu düşünmekteyim.”
(M5)

“Öğretim programında yer alan değerlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.” (M6)

“Amacımız iyiyi ve doğruyu öğretmek. Bu açıdan şu anki değerleri yeterli buluyorum.” (M7)

“Mevcut değerler yeterlidir. Kazandırılması gereken temel değerleri barındırıyor zaten.” (M10)

“Yeterlidir. Programda yer alan tüm değerler kazandırılmalıdır.” (M13)

“Yeterlidir” olarak ortaya çıkan kodda M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M9, M10, M13, M14 ve M15 olarak isimlendirilen 12 öğretmenin görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler genel olarak müzik dersi öğretim programında yer alan 10 adet kök değerin öğrencilere kazandırılması konusunda yeterli olduğunu düşünmektedirler.

Şekil 2 incelendiğinde ikinci olarak “kısmen yeterlidir” kodu görülmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bence programda yer alan bu 10 kök değere ekleme yapılabilir. Yeterli değil diyemem ama empati, temizlik ve kültürel mirasa sahip çıkma değerleri de eklenebilir.”
(M8)

“Mevcut değerler yeterli ama değerler eğitimi yönergesinde yer alan değerler de dahil edilebilir programa. Yani kısmen yeterli diyebilirim.” (M11)

“Kısmen diyebilirim. Var olan 10 kök değere ekleme yapılabilir.” (M12)

“Kısmen yeterlidir” kodunda M8, M11 ve M12 olarak isimlendirilen 3 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler öğretim programında yer alan mevcut değerleri kısmen yeterli görmüşlerdir ve bundan olayı programa başka değerlerin de eklenmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Müzik dersi öğretim programında ağırlık verilmesi gereken değerlere ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda “Ağırlık Verilmesi Gereken Değerler” teması ortaya çıkmıştır. Bu temaya ait 8 kod ortaya çıkmıştır. Kod ve temaya ait veriler Şekil 3’de gösterilmiştir.

Şekil 3. Ağırlık Verilmesi Gereken Değerler Temasına Ait Kodlar

Şekil 3 incelendiğinde ağırlık verilmesi gereken değerler temasına ait “özdenetim” “vatanseverlik” “sevgi” “sorumluluk” “adalet” “saygı” “programda yer alan değerlerin tamamı” ve “sabır” olmak üzere toplam 8 kod ortaya çıkmıştır.

Şekil 3’ten anlaşılabacağı üzere en fazla ağırlık verilmesi gerektiği düşünülen değer “özdenetim” değeridir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Program içerisinde ve kitaplarda bulunan şarkılar içerisinde özdenetim, sorumluluk, adalet ve sabır değerlerinde az bahsedilmekte. Bu sebeple bu değerlere daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (M5)

“Özdenetim oldukça az işlenen bir değer. Buna da diğer değerler gibi ağırlık verilmeli.” (M6)

“Öğretim programında kazanımlar genellikle sevgi, bunun alt değerleri olarak vatan sevgisi, millet sevgisi gibi değerleri içeriyor. Ama özdenetim ve adalet değerleri oldukça az. Bence bu iki değere ağırlık verilmeli.” (M7)

“Kazanımlara bakınca zaten en çok vatanseverlik değerini görüyoruz. Ama özdenetim yok denecek kadar az programda.” (M8)

“Bence otokontrol çok önemli. Özellikle 5.sınıftan itibaren özdenetim içerikli kazanımların da olması gerektiğini düşünüyorum.” (M9)

“Ağırlık verilmeyen, geri planda kalan değerlere ağırlık verilmesi lazım. Mesela özdenetim, adalet.” (M10)

“Özdenetim” kodunda M5, M6, M7, M8, M9 ve M10 olarak isimlendirilen 6 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler öğretim programında özdenetim değerine çok yer verilmediğini, bu değer programda yer alan diğer değerlere göre geride kaldığını ve bu sebeple bu değere ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

İkinci kod olarak belirlenen değer “vatanseverlik” değeridir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Milli değerlere ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü şarkılarımızla, marşlarımızla daha kalıcı hale geleceğine inanıyorum.” (M1)

“Vatanseverlik yaşadığımız ülkeye sahip çıkıp, o ruha ve bilince sahip olabilmek için kazandırılması gereken bir değer.” (M3)

“Bence vatanseverliktir. Çünkü bu değer ile geçmişini bilen, geleceğine sahip çıkacak bireyler yetiştirebiliriz. Bunu müzik dersi kazanımları doğrultusunda marşlar, şarkılar, türküler ile yapabiliriz.” (M14)

“Vatanseverlik” kodunda M1, M2, M3, M13 ve M14 olarak isimlendirilen 5 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler vatanseverlik değerinin öğrenciler üzerinde milli değerler bilinci oluşturabileceğini bu yüzden de ağırlık verilmesi gerektiğini, bu değer müzik kitaplarında yer alan şarkı, türkü ve marşlarla daha kalıcı hale gelebileceğini dile getirmişlerdir.

Üçüncü kod olarak belirlenen değer “sevgi” değeridir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Ben en temelde sevgi daha sonra vatanseverlik değerlerine ağırlık verilmesini uygun görüyorum. İnsan ilk başta kendisini sevmeli sonra sevgisini aktarabilmelidir. Bu yüzden sevgi daha öncelikli benim için.” (M2)

“Sevgiyi temel bir değer olarak görüyorum. Kazandırılması gereken ilk değer bence.” (M3)

“Bence sevgi. Her şeyin temelinde sevmek var çünkü. Bu değeri kazandırabilirsek öğrencilerin iyi ve doğru bireyler olarak yetişmesini sağlayabiliriz.” (M11)

“Sevgi” kodunda M2, M3 ve M11 olarak isimlendirilen 3 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler sevginin temel bir ihtiyaç olduğunu, temelde yer aldığını ve ağırlık verilmesi gereken ilk değer olduğunu ifade etmişlerdir.

Dördüncü kod olarak belirlenen değer “sorumluluk” değeridir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Sorumluluk değeri ortaokul kademesinde çocuklara erkenden kazandırılmalı ki ilerde sorumluluklarının farkında olan bireyler olabilsinler.” (M3)

“Görev yaptığım okulda ve derslerimde o kadar vurdumduymaz tavır sergiliyor ki öğrenciler bu durumda en temelde sorumluluk ve saygı değeri olmalı. Bunlara ağırlık verilmeli.” (M4)

“Program içerisinde ve kitaplarda bulunan şarkılar içerisinde özdenetim, sorumluluk, adalet ve sabır değerlerinde az bahsedilmekte. Bu sebeple bu değerlere daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (M5)

“Sorumluluk” kodunda M3, M4 ve M5 olarak isimlendirilen 3 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler öğrencilerin sorumluluk değerine çok hakim olmadıklarını, bu değere müzik dersi öğretim programı kazanımları dahilinde diğer değerler kadar yer verilmediğini ifade etmişlerdir.

Beşinci kod olarak belirlenen değer “adalet” değeridir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Program içerisinde ve kitaplarda bulunan şarkılar içerisinde özdenetim, sorumluluk, adalet ve sabır değerlerinde az bahsedilmekte. Bu sebeple bu değerlere daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (M5)

“Öğretim programında kazanımlar genellikle sevgi, bunun alt değerleri olarak vatan sevgisi, millet sevgisi gibi değerleri içeriyor. Ama özdenetim ve adalet değerleri oldukça az. Bence bu iki değere ağırlık verilmeli.” (M7)

“Ağırlık verilmeyen, geri planda kalan değerlere ağırlık verilmesi lazım. Mesela özdenetim, adalet.” (M10)

“Adalet” kodunda M5, M7 ve M10 olarak isimlendirilen 3 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler bu değere müzik dersi öğretim programında yeteri kadar ağırlık verilmediğini düşünmektedirler.

Altıncı kod olarak belirlenen değer “saygı” değeridir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Görev yaptığım okulda ve derslerimde o kadar vurdumduymaz tavır sergiliyor ki öğrenciler bu durumda en temelde sorumluluk ve saygı değeri olmalı. Bunlara ağırlık verilmeli.” (M4)

“Ben saygı değerine ağırlık veriyorum açıkçası.” (M13)

“Saygı” kodunda M4 ve M13 olarak isimlendirilen 2 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenlerden biri öğrencilerin saygı değerini bilmediklerini, bir diğeri ise saygı değerini önemseydiğini ve bu yüzden de ona ağırlık verdiğini ifade etmiştir.

Yedinci kod olarak “Programda yer alan değerlerin tamamı” kodu görülmektedir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Ben tüm değerlere eşit ağırlık verilmesinden yanayım. Bir değer öne çıkarken bir başka değer geride kalmaması lazım. Bunu doğru bulmuyorum.” (M12)

“Bence hepsine ağırlık verilmeli. Hepsi insani değerler. Sosyal ve faydalı bireyler olabilmeleri açısından hepsine aynı oranda ağırlık vermek gerekiyor.” (M15)

“Programda yer alan değerlerin tamamı” kodunda M12 ve M15 olarak isimlendirilen 2 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler müzik dersi öğretim programında yer alan değerlerin tamamına aynı derecede ağırlık verilmesi gerektiğini, bir

değere ağırlık verip bir başka değer geri planda kalmasını doğru bulmadıklarını ifade etmişlerdir.

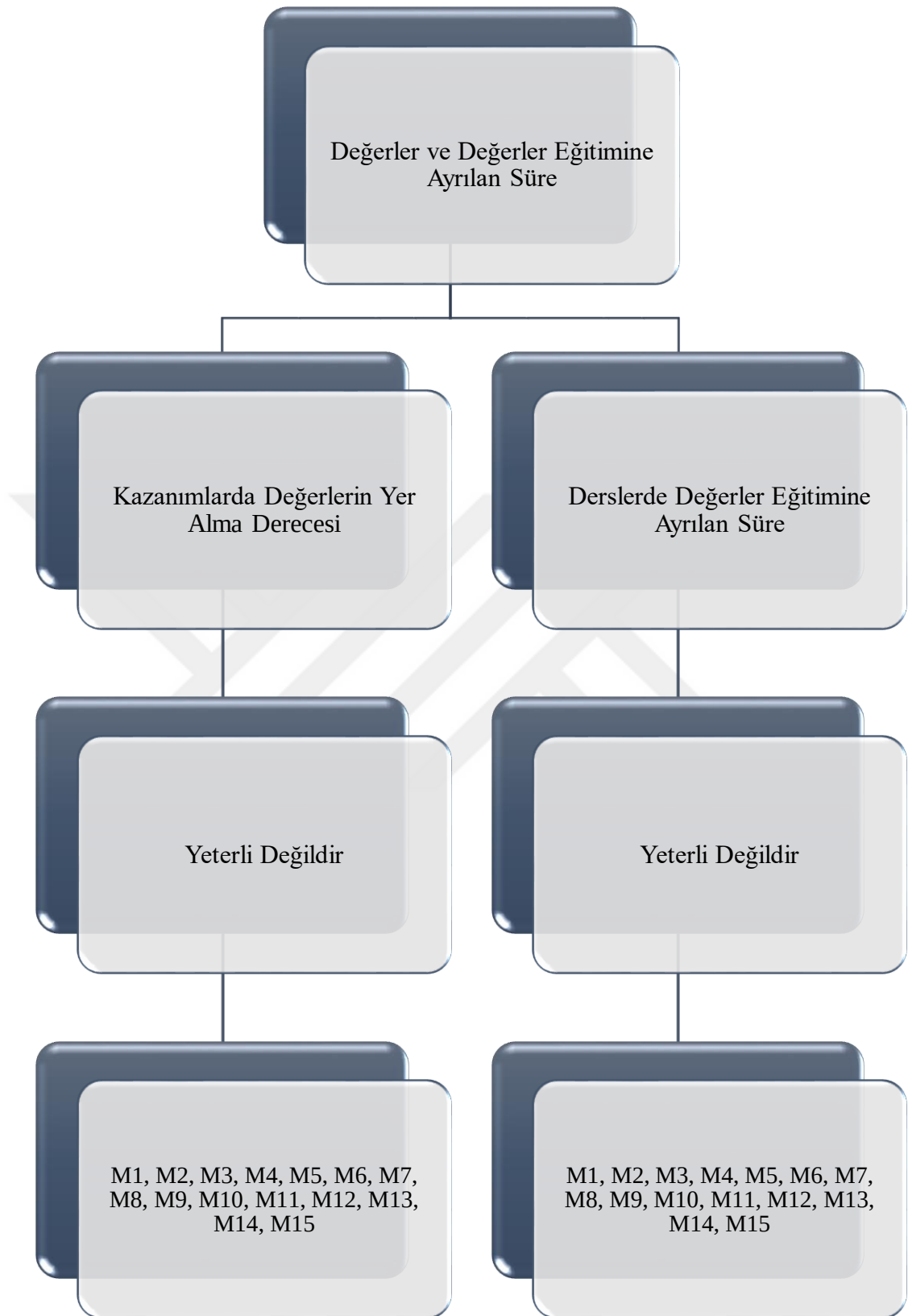
Sekizinci kod olarak belirlenen değer “sabır” değeridir. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşü aşağıda verilmiştir:

“Program içerisinde ve kitaplarda bulunan şarkılar içerisinde özdenetim, sorumluluk, adalet ve sabır değerlerinde az bahsedilmekte. Bu sebeple bu değerlere daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (M5)

“Sabır” kodunda yalnızca M5 olarak isimlendirilen 1 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmen bu değerden müzik dersi öğretim programında ve ortaokul müzik dersi kitaplarında az bahsedildiğini bu sebeple de bu değerlere ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımlarda değerlere yeteri kadar yer verilip verildiğine ve müzik derslerinde değerler eğitimi üzerinde yeteri kadar durulup durulmadığına yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular doğrultusunda “Değerler ve Değerler Eğitime Ayrılan Süre” ana teması ortaya çıkmış ve bu tema altında “Kazanımlarda Değerlere Yer Verilme Derecesi” ve “Derslerde Değerler Eğitime Ayrılan Süre” alt temaları ortaya çıkmıştır. Birinci alt temaya ait 1, ikinci alt temaya ait 1 kod ortaya çıkmıştır. Kod ve Temalara ait veriler Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4. Değerler ve Değerler Eğitime Ayrılan Süre Temasına Ait Kodlar

Şekil 4'e göre kazanımlarda değerlerin yer alma derecesi alt temasında “yeterli değildir” olmak üzere sadece 1 kod ortaya çıkmıştır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Hayır. Öğretim programında kök değerler yer alsa da bunlar kazanımlarda işlenmiyor.” (M1)

“Kesinlikle yer verilmemekte.” (M2)

“Hayır verilmemekte. Kazanımların çoğunda kök değerler yok.” (M3)

“Verildiğini düşünmüyorum.” (M4)

“Yok denecek kadar az. Yetersiz.” (M5)

“Hayır yeteri kadar yer verilmemekte.” (M6)

“Kazanımlarda kesinlikle yeteri kadar yer verilmiyor.” (M7)

“Çok fazla yer verilmiyor bence.” (M8)

“Müzik dersi öğretim programında var evet ama bu değerler kazanımlara işlenmemiş ki. Çok yetersiz.” (M9)

“Yeteri kadar yer verilmiyor hayır.” (M10)

“Ben yeteri kadar yer verildiğini düşünmüyorum.” (M11)

“Hayır verilmemekte.” (M12)

“Kazanımlara değerlerin mutlaka dahil edilmesi lazım çok yetersiz.” (M13)

“Kazanımlarda yeteri kadar yer verilmiyor.” (M14)

“Bence verilmiyor.” (M15)

“Yeterli değildir” kodunda araştırmaya katılan M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14 ve M15 olarak isimlendirilen 15 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler müzik dersi öğretim programında yer alan 10 kök değerinin kazanımlar içerisinde çok yetersiz olduğunu ve yine programda yer alan bu değerlerin tüm kazanımlara dahil edilmediğini ifade etmişlerdir.

Şekil 4'e göre derslerde değerler eğitime ayrılan süre alt temasında “yeterli değildir” olmak üzere sadece 1 kod ortaya çıkmıştır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Derslerde yeteri kadar üzerinde durulmuyor.” (M1)

“Yeteri kadar zaman ayıramıyoruz. Bunun temel sebebi de müzik dersi haftalık ders saati sayısı bence.” (M2)

“Derslerde değerler eğitime ekstra zaman ayırmak zor. Haftada bir ders saati bunun için çok yetersiz. Sadece şarkıların içinde yer alan bir değer varsa ona değinebiliyorum.” (M3)

“Hayır durulmuyor.” (M4)

“Açıkçası derslerde yalnızca öğretmenin nasihat niteliğindeki cümlelerinden ibaret kalıyor. Yeterli bulmuyorum.” (M5)

“Yani ben derslerde değinmeye çalışıyorum tabi ama ders saatimiz bunun için yetersiz.” (M6)

“Derslerde pek durulmuyor üzerlerinde. Sadece konuyla alakalı bir değer varsa onu anlatıyorum.” (M7)

“Müzik derslerinde böyle bir zaman dilimi yok. O günkü etkinlikte varsa bir değer sadece ondan bahsediyorum. Zaten ders saati çok az. Değerler eğitime yer verilecek süre yok.” (M8)

“1 saat derste anlatmamız gereken bir konu oluyor. O konuyu işlerken fırsat oldukça değiniyoruz ama yetersiz.” (M9)

“Kısıtlı bir süre var üzerinde durmaya çalışıyorum ama anlatsam da o değeri pratikleştirecek bir zaman yok. Anlattığımla kalıyor sadece. Yeterli değil.” (M10)

“Normal şartlarda derslerde üstünde durmak gerek evet ama kazanımlar ve ders saatleri buna engel oluyor.” (M11)

“Bazen yeterli seviyede bazense yetersiz seviyede de olsa değerler eğitiminden bahsediyorum ama bu genellikle yetersiz kalıyor.” (M12)

“Yani şöyle doğrudan değerler eğitiminden bahsedemeyiz böyle bir zaman da yok. Şarkılarda, konularda varsa kısaca bahsediyorum ama bence işe yaramıyor.” (M13)

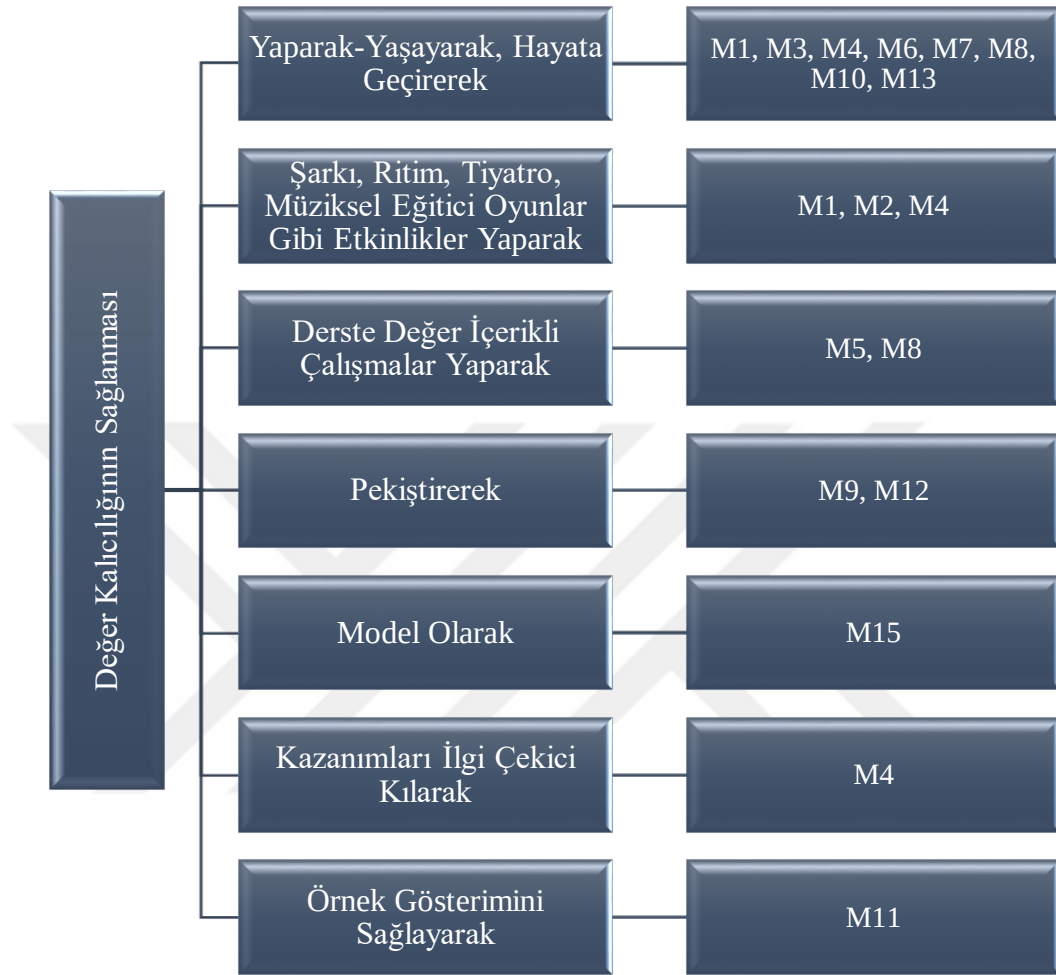
“Ders saatimiz daha fazla olsa yer verebiliriz aslında ama hem o kısıtlı hem de her kazanımda değerler yer almıyor.” (M14)

“Hayır durulmuyor. Zaten çok da değinmiyorum. Konu ya da etkinlik neyse onu yapıyorum. Onların içinde yer alan bir değer varsa kısaca bahsediyorum.” (M15)

“Yeterli değildir” kodunda araştırmaya katılan M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14 ve M15 olarak isimlendirilen 15 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler müzik derslerinde değerler eğitimine yer ayıramadıklarını söylemişlerdir. Bunun başlıca sebebinin müzik dersi haftalık ders saati olduğunu ifade etmişlerdir. Bir diğer sebep olarak da müzik dersi öğretim programında yer alan değerlerin öğretim programında yer alan kazanımların pek çoğunda yer almadığını göstermişlerdir. Öğretmenler yalnızca kazanımlarda bir değer varsa kısaca ondan bahsettiklerini ama bunun da çok yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir.

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt problemi “Programda kazanımlar aracılığıyla edinilen değerlerin kalıcılığına yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda “Değer Kalıcılığının Sağlanması” teması ortaya çıkmıştır. Bu temaya ait 7 kod ortaya çıkmıştır. Kod ve temaya ait veriler Şekil 5’te gösterilmiştir.

Şekil 5. Değer Kalıcılığının Sağlanması Temasına Ait Kodlar

Şekil 5 incelendiğinde değer kalıcılığının sağlanması temasına ait “Yaparak-Yaşayarak, Hayata Geçirerek” “Şarkı, Ritim, Tiyatro, Müziksel Eğitici Oyunlar Gibi Etkinlikler Yaparak” “Derste Değer İçerikli Çalışmalar Yaparak” “Pekiştirerek” “Model Olarak” “Kazanımları İlgi Çekici Kılarak” “Örnek Gösterimini Sağlayarak” olmak üzere toplam 7 kod ortaya çıkmıştır.

Şekil 5'ten anlaşılacağı üzere değerlerinin kalıcılığının sağlanmasına yönelik en çok “yaparak-yaşayarak, hayata geçirerek” ifadesi yer almıştır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bu değerleri hayata geçirerek onların daha kalıcı olmasını sağlayabiliriz.” (M1)

“Kazanılan bir değeri kalıcı hale getirebilmek bence bunu yaşantıya taşımakla mümkün. Yani o değerın veya değerlerin öğrencinin hayatında işlevsel olmasıyla.” (M3)

“Kazanımlar ile değerler eşleştirilip öğrencinin yaparak-yaşayarak öğrenmesinin sağlanması durumunda kalıcı olacaktır.” (M6)

“Kesinlikle yaparak-yaşayarak öğrenmeler sağlanmalı. Öğrenciler öğrendikleri değerleri günlük yaşamlarında da kullanabilirler öğrenmede kalıcılık olur.” (M7)

“Bu değerleri kazanmak için yaparak-yaşayarak öğrenme sağlanmalı. Değerlerin soyut kalmaması için öğrencinin bu değerleri hayatında kullanması lazım.” (M13)

“Yaparak-yaşayarak, hayata geçirerek” kodunda M1, M3, M4, M6, M7, M8, M10 ve M13 olarak isim verilen 8 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler değerlerin kalıcılığının öğrencilerin bu değerleri yaparak-yaşayarak, yaşantılarına taşıyarak mümkün olabileceğini düşünmektedirler.

Değerlerinin kalıcılığının sağlanmasına yönelik ikinci kod olarak “şarkı, ritim, tiyatro, müziksel eğitici oyunlar gibi etkinlikler yaparak” ifadesi bulunmaktadır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bu değerlerle ilgili şarkı çalışmaları ya da tiyatro çalışmaları yaparak değerlerin kalıcılığını sağlayabiliriz.” (M1)

“Çeşitli uygulamalar eşliğinde ritim oyunları ve şarkılarla daha kalıcı hale getirilebilir.” (M2)

“Kalıcılığı sağlamak için öğrencilerin aktif olduğu bir ders işlenmeli ve müziksel oyun, drama, tiyatro gibi etkinliklerle değerler pekiştirilmeli.” (M14)

“Şarkı, ritim, tiyatro, müziksel eğitici oyunlar gibi etkinlikler yaparak” kodunda M1, M2 ve M4 olarak isim verilen 3 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler müzik derslerinde çeşitli müziksel faaliyetler eşliğinde çalışmalar yapılarak değerlerin kalıcı olabileceğini dile getirmişlerdir.

Üçüncü kod olarak “derste değer içerikli çalışmalar yaparak” ifadesi bulunmaktadır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Çocuklara ders içerisinde değer içerikli ek etkinlikler düzenleyerek sağlanabilir bence.” (M5)

“Ders içi değer içeren etkinliklerle ve öğrenilen değerleri gündelik yaşamda kullanarak edinebilirler.” (M8)

“Derste değer içerikli çalışmalar yaparak” kodunda M5 ve M8 olarak isim verilen 2 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler değerlerin ders içerisinde yapılacak etkinliklerle kalıcı olabileceğini ifade etmektedirler.

Dördüncü kod olarak “pekiştirerek” ifadesi bulunmaktadır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Derste ne kadar etkili olursa olsun aile ile pekiştirilmedikçe çok kalıcı olmuyor bence. Edinilen değerler aile içinde de kullanılmalı.” (M9)

“Söz konusu değer hangisi olursa olsun onunla ilgili öğrencinin olumlu davranışlarını pekiştirmek kalıcılığı sağlayabilir.” (M12)

“Pekiştirerek” kodunda M9 ve M12 olarak isim verilen 2 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. M9 olarak isimlendirilen öğretmen değerlerin kalıcılığının aile ile pekiştirilmesi halinde sağlanabileceğini, M12 olarak isimlendirilen öğretmen ise öğrencinin o değer ile ilgili olumlu davranışlarının pekiştirilmesi halinde kalıcılık sağlanabileceğini ifade etmişlerdir.

Beşinci kod olarak “model olarak” ifadesi bulunmaktadır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Burada ben öğretmenin iyi bir model olabileceğini düşünüyorum. Yani istenilen değeri edindirmede ve bunu pekiştirmede ilk sorumlu bence bizleriz. Bu şekilde kalıcılığı sağlayabiliriz.” (M15)

“Model olarak” kodunda yalnızca M15 olarak isim verilen tek bir öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmen değerlerde kalıcılığın model olunarak sağlanabileceğini, bu noktada öğretmenlere çok iş düştüğünü, bu değerleri öğrencilere kazandırmada ilk sorumlunun öğretmenlerin kendileri olduğunu dile getirmiştir.

Altıncı kod olarak “kazanımları ilgi çekici kılarak” ifadesi bulunmaktadır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Ben genel olarak müzik dersi kazanımlarının öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde olduğunu düşünmüyorum. Karşı taraf kazanımları ve kazanımların içerisinde yer alan değerleri ne kadar önemserse, ona ne kadar ilgi çekici gelirse farkındalık o kadar yükselir ve kalıcılık artar.” (M4)

“Kazanımları ilgi çekici kılarak” kodunda yalnızca M4 olarak isim verilen tek bir öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmen müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımların ve kazanımların içerisinde yer alan değerlerin öğrencilerin ilgisini çekecek biçimde hazırlanmadığını bu sebeple de kalıcılık sağlanamadığını ifade etmektedir. Kazanımların ve kazanımların içerisinde yer alan değerlerin öğrencilerin ilgisini çekecek biçimde hazırlandığı durumda kalıcılığın yükseleceğini dile getirmektedir.

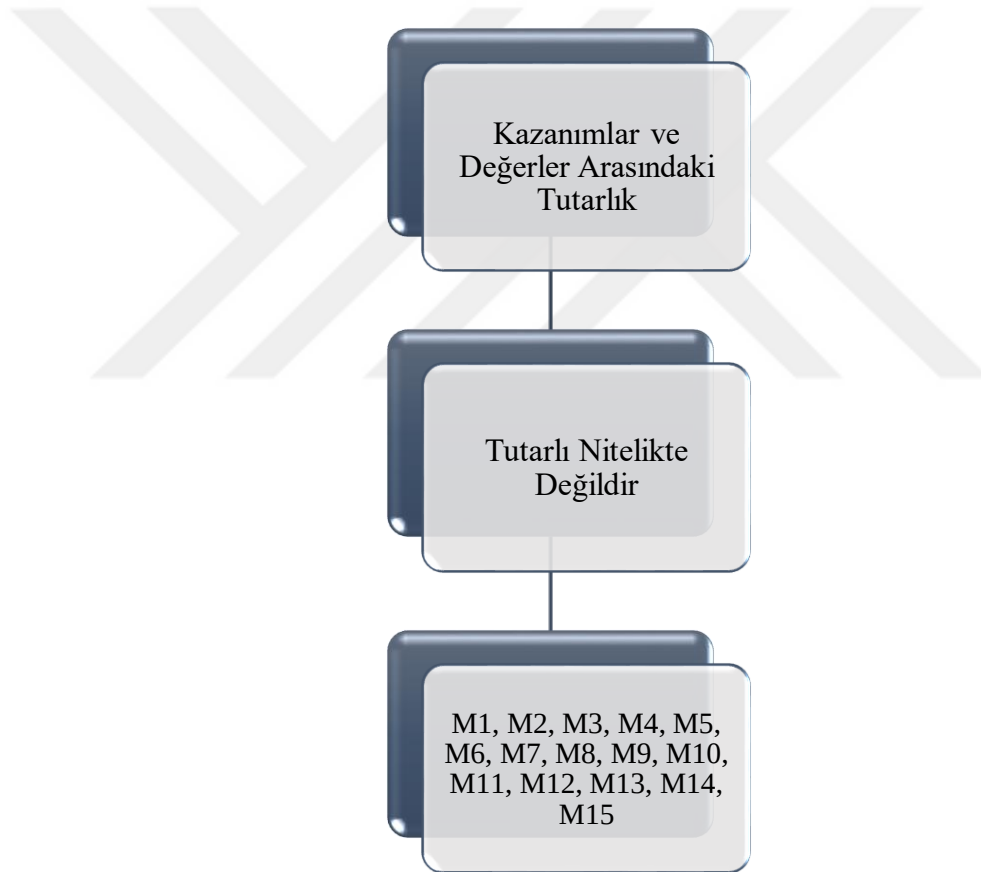
Yedinci kod olarak “örnek vererek” ifadesi bulunmaktadır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Ben burada güncel hayattan ve çevrelerinden örnekler vermelerini istiyorum. Kalıcılığı sağladığına inanıyorum.” (M11)

“Örnek gösterimini sağlayarak” kodunda yalnızca M4 olarak isim verilen tek bir öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmen müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımların ve kazanımların içerisinde yer alan değerlerin öğrencilerin ilgisini çekecek biçimde hazırlanmadığını bu sebeple de kalıcılık sağlanamadığını ifade etmektedir. Kazanımların ve kazanımların içerisinde yer alan değerlerin öğrencilerin ilgisini çekecek biçimde hazırlandığı durumda kalıcılığın yükseleceğini dile getirmektedir.

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi “Müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımlar ile programda yer alan değerlerin tutarlığı konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda “Kazanımlar ve Değerler Arasındaki Tutarlık” teması ortaya çıkmıştır. Bu temaya ait yalnızca 1 kod ortaya çıkmıştır. Kod ve temaya ait veriler Şekil 6’da gösterilmiştir.

Şekil 6. Kazanımlar ve Değerler Arasındaki Tutarlık Temasına Ait Kodlar

Şekil 6’ya göre kazanımlar ve değerler arasındaki tutarlık temasında “tutarlı nitelikte değildir” olmak üzere sadece 1 kod ortaya çıkmıştır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bence çok fazla tutarlılığı yok. Kazanımlarımızda değerler eğitiminin de kazandırılması üzerinde pek durulmuyor. Değerler eğitiminin hem müzik dersi kazanımlarında hem de diğer ders kazanımlarında daha fazla üzerinde durulması fikrindeyim. Maalesef öğrencilere bu değerler yeterince kazandırılmıyor.” (M1)

“Öğretim programında yer alan değerlerle kazanımların tamamen tutarlı olduğunu düşünmüyorum. Kazanımlar programda yer alan değerleri içerecek şekilde düzenlenmeli bence.” (M2)

“Çok tutarlı değil. Daha doğrusu yeterli değil. Bence öğretim programında değerlerin sayısı artırılmalı ve kazanımlar da her değeri benimsetebilecek nitelikte olmalı” (M3)

“Kazanımlar ve değerler konusunda çok tutarlı olduğunu düşünmüyorum.” (M4)

“Program kazanımlarında daha detaylı değerler eğitime yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Programda yer alan değer karşılığı bir kazanım olmalı.” (M5)

“Kazanımların hangi değerlerle birebir ilişkili olduğu net olmalıdır. Öğrenci öğrendiği kazanımla hangi değeri edineceğini net olarak bilirse tutarlı bir öğrenme olacaktır. Ama mevcut öğretim programında her kazanımın her değerle net bir şekilde tutarlı olarak karşılık bulduğunu düşünmüyorum.” (M6)

“Programda yer alan değerlerle kazanımlar birbirleri ile bütün değil bence. Her kazanımda bir değer göremiyorum ne yazık ki.” (M7)

“Çok birbirlerini tamamladıklarını söyleyemem. Bence kazanımlar bu değerler konusunda yetersiz kalıyor.” (M8)

“Değildir. Kazanımlar çok net değil. Değerler kendi halinde yeterli. Ama bir bütün haline gelemiyorlar. Bazı kazanımlarda hangi değer edinilebileceği anlaşılmıyor.” (M9)

“Bu konuda kazanımlar düzenlenmeli. Öğretim programındaki değerler kazanımların içinde olmayabiliyor.” (M10)

“Değil. Kazanımlarda hangi değer edinilebileceğini bile anlamıyoruz. Kazanımlar hiç net değil.” (M11)

“Kazanımın doğrudan içerdiği değer anlaşıldığı takdirde evet tutarlı olabilir ama müzik öğretim programında bu nitelik bence yok.” (M12)

“Kesinlikle değildir. Kazanımların güncellenerek içlerinde kazandırılması gereken değerlere yer verilmesi gerekiyor. Şu anki tutarlı bir bütün olarak göremiyorum.” (M13)

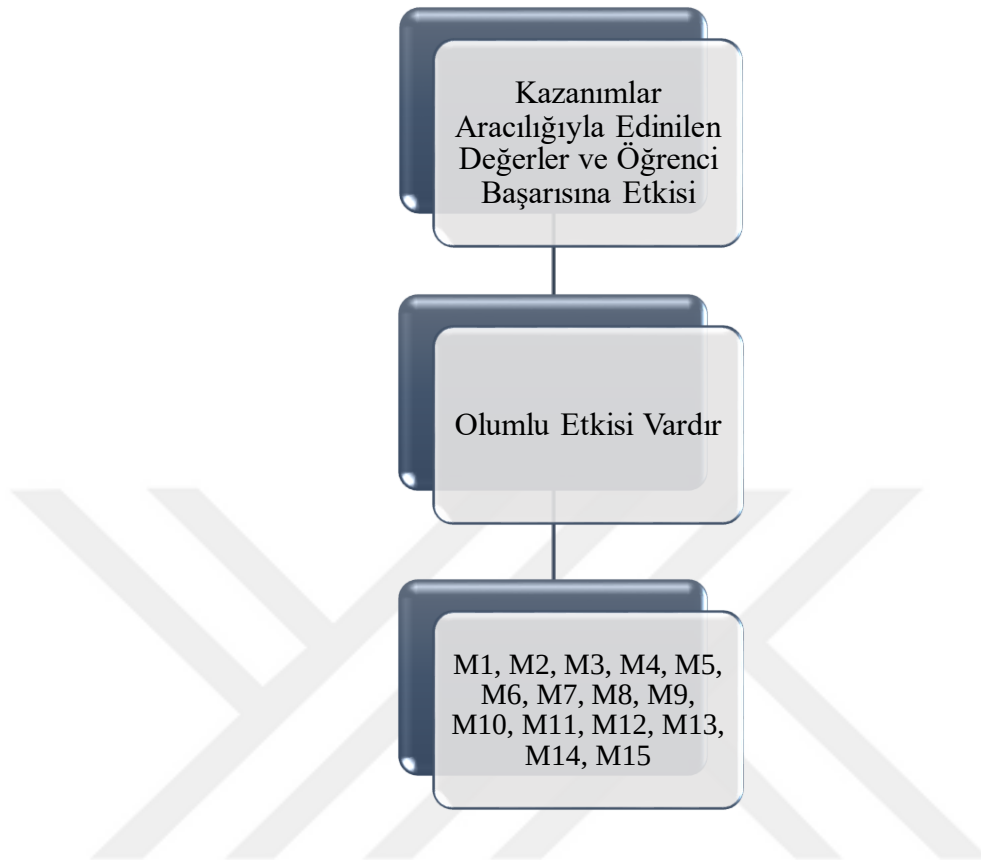
“Kazanımlar ve programda yer alan değerler ilintili değildir. Kazanımlar değerleri yeteri kadar içermiyor.” (M14)

“Değildir. Kazanımlar değerlerden bihaber. Programda yer alan değerlerimizi kazanımlarda net bir şekilde görebilsek keşke.” (M15)

“Tutarlı nitelikte değildir” kodunda araştırmaya katılan M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14 ve M15 olarak isimlendirilen 15 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler müzik dersi öğretim programı ile müzik dersi öğretim programında yer alan değerleri birbirleri ile bir bütün halinde göremediklerini, tutarlılık konusunda yetersizlik bulunduğunu, her kazanımın bir değer barındırmasını beklediklerini fakat böyle bir şey göremediklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca öğretmenler öğretim programında yer alan kazanımların düzenlenip her kazanımın bir değer içerecek şekilde hazırlanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt problemi “Müzik derslerinde programda yer alan kazanımlar aracılığıyla edinilen değerlerin öğrenci başarısı üzerinde etkisine yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda “Kazanımlar Aracılığıyla Edinilen Değerler ve Öğrenci Başarısına Etkisi” teması ortaya çıkmıştır. Bu temaya ait yalnızca 1 kod ortaya çıkmıştır. Kod ve temaya ait veriler Şekil 7’de gösterilmiştir:

Şekil 7. Kazanımlar Aracılığıyla Edinilen Değerler ve Öğrenci Başarısına Etkisi Temasına Ait Kodlar

Şekil 7’ye göre kazanımlar aracılığıyla edinilen değerler ve öğrenci başarısına etkisi temasında “olumlu etki sağlamaktadır” olmak üzere sadece 1 kod ortaya çıkmıştır. Bu kod ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Eğer gerçekten değerler yeterince kazandırılabilirse öğrencilerin başarıları üzerinde bunun çok büyük bir etki yaratacağına inanıyorum. Daha sağduyulu çocuklar, kendini seven, kendiyle barışık, empati kurmayı başaran, akademik başarısı yüksek, milli değerlerine saygılı çocuklar yetişeceğinden şüphem yok. Biz öğretmenler olarak bunun üzerine daha çok düşmeliyiz.” (M1)

“Tabi ki de etkisi olumlu anlamda vardır bu değerler hayatımıza dokunan değerler olduğu için öğrencinin diğer branşlarla olan etkileşimine bile olumlu anlamda etki eder.” (M2)

“Tabi ki vardır. Örneğin sevgi değerini kazanan bir öğrenci sevmeyi bilir, sorumluluk değerini edinen öğrenci sorumlu bir birey haline gelir. Tüm değerleri bu şekilde kazanırsa bu doğrudan başarıyı getirecektir.” (M3)

“Kesinlikle vardır. Müzik dersinde başarılı olan öğrencilerin, programda yer alan değerleri kazanabilen öğrencilerin diğer derslerde de bir o kadar aktif ve başarılı olduğuna şahitlik ediyorum.” (M4)

“Öğrenciler üzerinde farkındalık oluşturacağı için başarıları üzerinde de olumlu sonuçlar doğuracaktır.” (M5)

“Eğer değer ve kazanım ilişkisi kurulabiliyorsa öğrenci başarısı olumlu yönde etkilenecektir. Örneğin 29 Ekim ile ilgili bir şarkı öğretimi vatanseverlik değerini kazandırır. Ancak bunu her değer ve kazanım için söyleyemem. Çünkü kazanımların net karşılığı olan bir değer barındırması gerektiğini düşünüyorum. Program buna göre düzenlenirse öğrenci başarısı mutlaka artacaktır.” (M6)

“Kazanımlar değerleri tam olarak içinde barındırabilirse evet tabi ki vardır.” (M7)

“Vardır. Akademik başarının temelinde değerler olduğunu düşünüyorum. Müzik dersi öğretim programı kapsamında kazandırılan değerler öğrenciler de başarı sağlıyor.” (M8)

“Buna şahit oluyorum. Kesinlikle var. Her ne kadar bazı kazanımlar değerler noktasında net olmasa da bazıları çok net anlaşılıyor. O noktada da o değer edinimi sağlanınca öğrencide başarı artışı olmuş oluyor.” (M9)

“Bence vardır. Örneğin müzik dersinde sorumluluk değerini edinen bir öğrencinin bu bilince sahip olması diğer derslerdeki sorumluluklarını da gösterecektir ona. Bu da başarıyı getirecektir.” (M10)

“Etkili olduğunu düşünüyorum. Gerek akademik gerek sosyal başarıda program aracılığıyla edinilen değerlerin katkısı var.” (M11)

“Tabi vardır. Sonuçta başarıyı temelde edinilen değerler getiriyor. Sabır ve sorumluluk değerleri buna iyi bir örnek mesela.” (M12)

“Evet doğrudan etkisi olduğunu düşünüyorum. Müzik derslerinde bu değerleri kazanmış olan bireyler sosyal bireyler olarak başarıyı yakalayacaklardır.” (M13)

“Bence vardır. Müzik dersi gibi sosyal beceriler ve değerlerin kazanıldığı bir ders öğrencilerin akademik olarak da başarılı olmalarını sağlıyor.” (M14)

“Evet olumlu anlamda etkili olduğunu düşünüyorum.” (M15)

“Olumlu etkisi vardır” kodunda araştırmaya katılan M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14 ve M15 olarak isimlendirilen 15 öğretmen görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenler müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımların içerisindeki değerlerin öğrencilerin başarısında olumlu etki yarattığını düşünmektedirler. Gerek program bu şekilde düzenlenirse öğrenci başarısının mutlaka artacağını dile getirmişlerdir. Ayrıca öğretmenler kazanımlarda değerleri tam olarak görebilmeyi istemektedirler. Kazanımlar değerleri tam olarak içerdiği takdirde öğrenci başarısının mutlaka daha da artacağı yönünde görüş bildirmişlerdir.

BÖLÜM 5

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın başında belirlenen temel amaca göre yanıt aranan alt problemlerden elde edilen sonuçlar sırasıyla aşağıda verilmiştir:

- Öğrencilere en çok kazandırılması gerektiği düşünülen değerin “sevgi” değeri olduğu görülmüştür ve bu değeri takiben kazandırılması gerektiği düşünülen diğer değerler sırasıyla “saygı, yardımseverlik, vatanseverlik, özdenetim, sorumluluk, dürüstlük, empati, temizlik, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakarlık, dostluk” şeklindedir. Uzun ve Köse’nin (2017) öğretmen görüşlerinden elde ettikleri bulgular, bu alt problemde elde edilen bulgular ile paralel nitelikte olduğu söylenebilir.
- Müzik dersi öğretim programında yer alan 10 adet kök değerin genel olarak yeterlidir ve yeterliliğin yanında bu değerlere eklenebilecek başka değerler de olabilir. Topal (2019) araştırmasında kullanmış olduğu anket sonucuna göre uygulamaya katılan öğretmenlerin % 60’ının on kök değerin değerler eğitimi için yeterli olmadığı görüşüne ulaşmıştır.
- Program içerisinde yer alan değerlerden en çok ağırlık verilmesi gerektiği düşünülen değerin özdenetim değeri olduğu görülmektedir. Topal (2019), çalışmaya katılan öğretmenlerin özdenetim değerinin aktarılmasında ciddi eksiklikler olduğu yönünde görüş bildirdiklerini ifade etmektedir.
- Müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımlar içerisinde bulunması beklenen değerlerin kazanımlarda yeteri kadar yer almadığı ve aynı şekilde müzik derslerinde değerler eğitime ayrılan sürenin yetersiz olduğu ve bunların temel sebebinin kazanımlarda değerlere yeteri kadar yer verilmemesi ve müzik dersi

haftalık ders saatinin kısıtlılığı olarak görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar Yükrük ve Akarsu (2016), Akarsu'nun (2018) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Topal (2019), elde ettiği bulgular doğrultusunda derslerde sabır, sorumluluk, dürüstlük değerlerinin kısmen verildiği yönünde görüş bildirmektedir.

- Değerlerin kalıcılığının yaparak yaşayarak, hayata geçirerek, günlük yaşamda kullanarak çok daha mümkün olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Baysal & Saman'ın (2010) değerlerin yaşanarak kazanıldığına ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Çengelci'nin (2010) yaptığı araştırmada ise öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda öğrencilere model olmaya çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımlar ile programda yer alan değerlerin birbirleriyle tutarlı ve paralel bir doğrultuda olmadığı görülmektedir.
- Değerler müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımların içerisine tam anlamıyla işlendiği takdirde bu değerlerin öğrencilerin başarısında mutlak bir olumlu etki yaratacağı bu araştırmanın sonuçları olarak görülmektedir. Cafoğlu ve Somuncuoğlu'nun (2000) araştırmaları değerler eğitimi programlarının öğrencilerin başarısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Müzik dersi öğretim programında yer alan 10 adet kök değere değerler eğitimi yönergesinde yer alan değerlerden ekleme yapılmalı ve kazandırılmak istenen değerler için gereklilik halinde yeni çalışmalar yapılmalıdır.
- Özellikle özdenetim, sabır ve adalet değerleri programda yer alan fakat ihmal edilmiş değerler olarak görülmüştür. Kazanımlarda geri planda kalmış değerlere ağırlık verilecek şekilde düzenlemeler yapılmalıdır.
- Kazanımlarda kök değerlerin tamamına yer verilecek şekilde yenileme çalışmaları yapılmalı ve müzik derslerinin haftalık ders saati sayısı artırılmalıdır.
- Kazandırılmak istenen değerleri konu edinen resimler yapılmalı, tiyatrolar sahnelenmeli yani disiplinlerarası çalışılıp diğer alanlarla ilişkilendirilerek değerlerin günlük yaşamda ve her alanda kullanımı gerçekleştirilerek bu sayede değerlerin içselleştirilmesi ve kalıcılığı sağlanmalıdır.
- Müzik dersi öğretim programında yer alan her kazanım içerisinde programda yer alan tüm değerleri içerecek şekilde birbirleri ile tutarlı olmaları açısından yeniden düzenlenmelidir.
- Değerler müzik dersi kazanımlarının içerisine tam anlamıyla dahil edilerek öğrenci başarısına katkı sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Ağaoğlu, H. D. (2018). *Bahaeddin Özkişi'nin Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Akarsu, S. (2018). Müzik Öğretim Programının Öğrenciye Kazandırılması Hedeflenen Değerler Açısından İncelenmesi.

Akarsu, S. (2017). 2006 Yılı İlköğretim (1-8) Müzik Öğretim Programı ile Yeni Yürürlüğe Konan 2017 Yılı İlköğretim (1-8) Müzik Öğretim Programının Karşılaştırılması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Yıl 5, Sayı 59. 247-265.

Akbaba Altun, S. (2003). Eğitim Yönetimi ve Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi* 1 (1): 7-18.

Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.

Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2004).

Aksoy, Y. (2023). Ortaokul Öğrencilerinin Dinledikleri Şarkıların Sözlerinin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 679-693.

Aksu, C. (2018). *Cumhuriyet Dönemi Örgün Temel Müzik Eğitiminde Müzik Öğretim Programları (1924-2017) ve Müzik Eğitiminde Yapılandırmacılık*. 2. Basım, Nobel Yayın Grubu, Ankara.

Albuz, A. ve Demirci, B. (2018). 2006 İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı İle 2018 İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Karşılaştırılmalı Kuramsal Çerçeve Analizi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (41), 86-95.

Aran, Ö. C. & Demirel, Ö. (2013). Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 151-168.

Arı, G. (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (ortaokul) okuma kazanımlarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 685-703.

Aktepe, V. (2019). *Ailede Değerler Eğitimi ve Program İhtiyacı.*, R. Turan ve K. Ulusoy. (Editörler). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. 3. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yardımseverlik Değerinin Etkinlik Temelli Öğretimi ve Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Altan, M. Z. (2011). Çoklu Zekâ Kuramı ve Değerler Eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53-57.

Balcı, A. (1991). *Okulun Geliştirilmesinde Öğretmenin Rolü, Eğitimde Nitelik Geliştirme*, Kültür Koleji Yayınları, No:1, İstanbul

Biber, N. (1986). *Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Ortaokullarda Uygulamaya Konulan Müzik Eğitim Programlarının Çağdaş Program Anlayışı Bakımından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 1986).

Cafoğlu, Z. ve Somuncuoğlu, D. (2000). Global Values in Education and Character Education. ERİC Document No:ED 449 449

Canbay, A. (2007). *İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı "Müzikte Örgü, Doku, Biçim, Tür" Ünitesi ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007).

Börekçi, E. ve Elaldı, Ş. (2023). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Çocuk Şarkılarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 9-22.

Çeçen, T. E. (2019). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi 2018*

Öğretim Programının Türk Müziği Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, 2019).

Çelikkaya, H. (1991). Eğitimin anlamları ve farklı açılardan görünüşü. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 73-85.

Çilden, Ş. (2001). Müzik, Çocuk Gelişimi ve Öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1).

Demirel, Ö. (2011). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. 16. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

Dikmen, F. (2014). Ahlak, Değerler ve Eğitimi Prof. Dr. Recep KAYMAKCAN, Yrd. Doç. Dr. Hasan MEYDAN Dem Yayınları. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 167-174.

Doğan, H. (1997). *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*. Önder Matbaacılık, Ankara.

Doğanay, A. (2006). Değerler eğitimi. C. Öztürk (Editör). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi "Yapılandırmacı Bir Yaklaşım."* Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Erden, M. (2011). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. 6. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara.

Güven, A. K. (2019). *2018 Müzik Dersi Öğretim Programı 8. Sınıf Kazanımlarının Hedeflerine Ulaşma Düzeyinin Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2019).

Güven, A. K. ve Çelenk, K. (2020). Müzik Öğretmeni Görüşleri Doğrultusunda 2018 Müzik Dersi Öğretim Programı 8. Sınıf Kazanımları Üzerine Bir Değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 447-469.

Kara, M. ve Emirhan, T. (2020). Değerler Eğitimi Açısından Müzik Dersi Kitaplarındaki Çocuk Şarkıları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 153-178.

Karagöz, B. (2013). *İlköğretim Öğrencilerine Değerlerin Okul Şarkıları Yoluyla Kazandırılması.* (Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, 2013).

Karagözoğlu, N. (2020). İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediği Şarkıların Sözlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(8), 56-78.

Karakoç V. (2019). *Ortaokul Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Şarkıların Müziksel Özellikler ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, 2019).

Kasapoğlu, H. (2013). Okulda Değer Eğitimi ve Hikâyeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(198), 97-109.

Turhan, M. ve Kova, Ö. (2012). Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel Ve Özay Gönülüm Bağlamında Bir İnceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (6), 117-128.

Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*.

Küçükahmet, L. (2008) *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. 22. Basım, Nobel Yayınları, Ankara.

Leming, J. S. (1996). Teaching Values in Social Studies Education: Past Practices and Current Trends, (Ed: B. G. Massialas ve R. F. Allen.), *Crucial Issues in Teaching Social Studies: K-1*, Belmon: Wadsworth Publishing Company.

Lickona, T. (1993). The Return of Character Education. *Educational Leadership*, 51 (3), 6-11.

MEB (2018). Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programı. (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) *Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı*.

Okumuş, E. (2010). Toplum ve Ahlak Eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*. 6(18).

Otacıoğlu, S. G. (2005). *Müzik Öğretmenliği Piyano Eğitimi Dersi İçin Bir Model Denemesi*. (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2005).

Özmen, C., Harun, E. R., ve Gürgil, F. (2012). İlköğretim Branş Öğretmenlerinin Değerler

Eğitimine İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma/A Research For Elementary School Teachers' Opinions About Value Education. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17).

Özkan, H. H. (2006). Popüler Kültür ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 29-38.

Sönmez, V. (2010). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sümbüllü, Y. Z ve Altınışik, M. E. (2016). Geleneksel Çocuk Oyunlarının Değerler Eğitimi Açısından Önemi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 73-85.

Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 150, Ankara.

Tezcan, M. (2018). *Değerler Eğitimi Sosyolojik Yaklaşım*. Anı Yayıncılık, Ankara.

Topçuoğlu, A. ve Aksan, G. (2019). Üniversite Gençliğinin Değerleri: 20 Yıl Sonra Ne Değişti? *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 2241-2274.

Topal, Y. (2019). Değerler Eğitimi ve On Kök Değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254.

Torun, F. (2019). *Hüseyin Nihal Atsız'ın Edebi Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2019).

Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.

Turhal, E. ve Varış, Y. (2022). Türkiye’de Müzik Ve Değerler Eğitimi Konularında Yapılmış Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Online Journal Of Music Sciences*, 7(2), 264-283.

Uçan, A. (1994). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar, İlkeler, Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Uçan, A. (2018). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye’deki*

Durum. 4. Baskı, Evrensel Müzik Evi, Ankara.

Ulusoy, A. K. (2023). Türk Müziği ve Barış Manço Eserleri Çerçevesinde Değerler Eğitimi Üzerine Bir İçerik Analizi Çalışması. *Turcology Research*, (77), 268-276.

Ulusoy, K. (2021). *Karakter, Değerler ve Ahlak Eğitimi*. 2.Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Ulusoy, K. (2007). *Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2020). *Değerler Eğitimi*. 6.Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

Uyguç, N. (2003). Cinsiyet, Bireysel Değerler ve Meslek Seçimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 93-104.

Uzun, M. ve Köse, A. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitiminin Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 305-338.

Yaman, E. (2016). *Değerler Eğitimi, Eğitimde Yeni Ufuklar*. Ankara: Akçağ.

Yapıcı, A., Kutlu, M. O. ve Bilican, F. I. (2012). Öğretmen Adaylarının Değer Yönelimleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(42), 129-151.

Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (19), 499-522.

Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (2), 65-84.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldırım, T. (2018). Tarih Öğretmen Adaylarının Programdaki Değerlere İlişkin Değer Hiyerarşileri, Gerekçeleri ve Önerileri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8 (14), 296-320).

Yükrük, S. ve Akarsu, S. (2015). İlkokul (1-4) Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Şarkıların Değerler Bakımından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat (Teke) Dergisi*, 4 (4).

Yükrük, S. ve Akarsu, S. (2017). Ortaokul (5-8.) Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Şarkıların Değerler Bakımından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3), 1171-1186).

EKLER

EK-1. ETİK KURUL ONAYI

EK-2. UZMAN GÖRÜŞÜ ALMA FORMU ÖRNEĞİ

EK-3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

EK-1. ETİK KURUL ONAYI

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu			
Oturum Tarihi : 05-01-2022		Oturum Sayısı : 1	
Karar Sayısı : 6			
Etik Açından Uygun			
Çalışma Adı		Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi	
Araştırmacılar		Dr.Öğretim Üyesi BETÜL KARAGÖZ DURSUN (Danışman) Yüksek Lisans Öğrencisi HİLAL BAŞ SEÇİLMİŞ (Yürütücü)	
Başkan		Prof.Dr. Hüseyin Suphi ERDEM	
Kurul Üyeleri			
Sekreter Hatice CİHAN		Prof.Dr. Mustafa ARSLAN	
Prof.Dr. Mehmet GÜNGÖR		Prof.Dr. Süleyman ÇALDAK	
Prof.Dr. Nesrin SİS		Prof.Dr. Mehmet ÜSTÜNER	
Prof.Dr. Lutfiye ÖZDEMİR			

EK-2. UZMAN GÖRÜŞÜ ALMA FORMU ÖRNEĞİ

Bu form “Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmada kullanılacak olan veri toplama aracı olarak geçerliğin, güvenilirliğin ve tutarlılığın saptanması amacıyla düzenlenmiştir.

Araştırmacı

Hilal BAŞ SEÇİLMİŞ

İnönü Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Yukarıda ismi yazılı olan çalışmaya uzman olarak katılmayı kabul ediyorum.

Uzmanın;

Adı Soyadı:

Mesleği:

Görev Yeri:

İmza:

EK-3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım, bu form “Değerler Eğitimi Kapsamında Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmada kullanılacaktır. Araştırmanın amacı, müzik öğretim programında yer alan değerlere yönelik öğretmen görüşlerini belirlemektir. Cevabınız yüksek lisans tez çalışmasında kullanılacak olup elde edilecek veriler başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmanın güvenilirliği açısından vereceğiniz samimi cevaplar önem taşımaktadır. Katkı ve katılımınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı

Hilal BAŞ SEÇİLMİŞ

İnönü Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Katılımcının Kişisel Bilgileri

a) Cinsiyet: Kadın ☐ Erkek ☐

b) Mesleki Kıdem Yılı:

Görüşme Soruları

1. Sizce müzik öğretim programında öğrencilere kazandırılması gereken değerler nelerdir?
2. Müzik dersi öğretim programında şu an mevcut olan değerlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
3. Müzik dersi öğretim programında hangi değerlere ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz? Neden?
4. Sizce müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımlarda değerlere yeteri kadar yer verilmekte midir ve müzik derslerinde değerler eğitimi üzerinde yeteri kadar durulmakta mıdır? Düşüncelerinizi paylaşır mısınız?
5. Program aracılığıyla edinilen değerlerin kalıcılığı nasıl sağlanabilir? Düşüncelerinizi paylaşır mısınız?
6. Sizce müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımlar ile programda yer alan değerler birbirleri ile tutarlı bir nitelikte midir?
7. Müzik derslerinde programda yer alan kazanımlar aracılığıyla edinilen değerlerin öğrenci başarısı üzerinde bir etkisi var mıdır? Düşüncelerinizi paylaşır mısınız?

